ספרי׳ – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
שמיני

שער
ראשון

מאמרי
בסוכות תשבו,
למען דעת
תר״צ

מכבוד קדושת

אדמו״ר יוסף יצחק

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאַוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״

770 איסטערן פאַרקווייַ ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ב"ה.

פתח דבר

לקראת חג הסוכות ושמע"צ הבעל"ט, הננו מוציאים לאור את המאמרים ד"ה בסוכות תשבו וד"ה למען דעת, שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע בחג הסוכות ובשמע"צ תר"צ בנויארק[1], בעת שהותו בארה"ב בפעם הראשונה[2].

המאמרים נדפסו בסה"מ קונטרסים ח"א עח, ב ואילך, ונדפסים כאן בתוספות הערות ומראי מקומות הבאים בשולי הגליון ע"י המו"ל, תדפיס מתוך סה"מ תר"צ-תרצ"א (שמכינים כעת לדפוס).

בתור הוספה בא יומן ומכתבים[3] מכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע משנת תר"צ, המתארים את זמן שמחתנו.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מערכת „אוצר החסידים"

ימות המשיח,
יום א' י"א תשרי ה'תשפ"ה
ברוקלין, נ.י.

---

1) שם היה עיקר מושבו בעת ביקורו בארה"ב.

2) מיום ג', י"ב אלול תרפ"ט, עד יום ה', כ"א תמוז תר"צ. ע"ד הביקור בארה"ב* – ראה סקירה קצרה ב„מבוא" לאגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' 15 ואילך. ספר תולדות חב"ד בארה"ב פרק ח (ע' לז) ואילך.

3) המכתבים בתרגום ללה"ק, נדפסו ב„בית משיח" גליון 296 ע' 32 ואילך, וכאן נדפסו המכתבים באידיש בפעם הראשונה.

---

*) וראה שיחת ט' אדר תש"נ הערה 1 (סה"ש תש"נ ח"א ע' 326): שביקור זה הי' הכנה לביאתו בקביעות בתכלית השלימות [בשנת ה'ש"ת], ע"ד מ"ש (ויגש מו, יח) „ואת יהודה שלח גו' להורות לפניו גשנה".

MA'AMOREI
BASUKKOS TEISHVU, LEMA'AN DA'AS — 5690

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N.Y. 11213
Tel. (646) 770-3589 • kehotp@gmail.com

Printed in U.S.A.
5785 • 2024

בס״ד

ימים ראשונים דחגה״ס, ת״ר צדיק. נויארק.

בסכות[1] **תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכות, למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בנ״י בהוציאי אותם מאמ״צ**[2]**.**

וצ״ל[3] **והלא סוכה היא מקיף**[4] **ואיך שייך ישיבה במקיף, ומהו**[5] **המספר דשבעת ימים. ומה**[6] **כופל הענין כל האזרח בישראל ישבו וגו׳ דהלא בתחלה אומר בסכות תשבו דזהו ציווי לכלל ישראל ולמה חוזר וכופל כל האזרח כו׳. אמנם מנושא הענין מובן דכל האזרח כו׳ בסכות הוא הבטחה. והיינו דכאשר בסכות תשבו שבעת ימים, אז הנה כל האזרח כו׳ בסכות. וצ״ל מהו המדרי׳ דאזרח ומהו ההבטחה בזה. והנה אומרו למען ידעו דרתיכם כו׳ הוא לבד דסוכה היא מצוה שצריכה דעת**[7]**, וכמאמר**[8] **עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסכה הנה עוד זאת שמעיקרי המצוה הוא אשר ידעו דורותיכם ומהו הידיעה כי בסכות הושבתי כו׳ בהוציאי אותם מאמ״צ. דלכאו׳ הנה זה גופא קשיא למה הוא הסדר בזה דכאשר הוציאם ממצרים הושיבם בסכות, דלכאורה הי׳ ראוי שיוליכנו השי״ת ישר לארץ ישראל ולהושיבנו בה ישיבת קבע, והקב״ה הוליכנו במדבר במקום נחש שרף ועקרב**[9] **ולא זו בלבד שלא הושיבנו בא״י ישיבת קבע**

---

1) המאמר מיוסד על ד״ה אם בחוקתי עטר״ת פ״א־פ״ג (סה״מ ע׳ תכא ואילך). שמיוסד על ד״ה אם בחוקתי תרכ״ו (סה״מ ע׳ צג ואילך). שמיוסד על ד״ה אם בחוקתי תקס״ו (מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ קסג ואילך). וראה גם ד״ה אם בחוקתי במאמרי אדהאמ״צ ויקרא ח״ב ע׳ תשלו ואילך, ובאוה״ת ויקרא (ב) ע׳ תרלד ואילך.

לכללות המאמר ראה ד״ה אם בחוקתי תר״ל (סה״מ ע׳ קלט ואילך). תרנ״ז (סה״מ ע׳ קיח ואילך). ד״ה ולקחתם לכם תרפ״ו (סה״מ ס״ע לח ואילך). ד״ה חביב אדם וד״ה משה קבל תורה תש״ב (סה״מ ע׳ 105 ואילך).

2) אמור כג, מב־מג.

3) ראה המשך תרס״ו ע׳ כה. שם ע׳ שסד. רד״ה בסוכות תשבו תרפ״ט (סה״מ תרפ״ט ע׳ 36). וש״נ. תרצ״א (לקמן ע׳ 000). תרצ״ב (סה״מ ה׳שי״ת ע׳ 58). תרצ״ד (סה״מ תרצ״ד ע׳ לא). תרצ״ח (סה״מ תרח״צ ע׳ סו). וש״נ. תש״ד (סה״מ תש״ד ע׳ 31). תשל״ו (סה״מ מלוקט ח״א ע׳ קעו). ועוד.

4) ראה תו״א מקץ לד, ב. לקו״ת נצבים מח, ג. סה״מ תרכ״ט ס״ע שסט. וש״נ.

5) ראה גם רד״ה הנ״ל תרפ״ט.

6) ראה גם רד״ה הנ״ל עת״ר (סה״מ ע׳ כג). תרע״ג (המשך תער״ב ח״א ע׳ קנ). תרפ״ט. וש״נ. תרצ״א. תרצ״ב. תרצ״ד. ועוד.

7) ראה ב״ח או״ח ריש הל׳ סוכה (ר״ס תרכה). וכ״ה בב״ח או״ח ס״ח (ד״ה ונקראים ציצית).

8) סוכה ב, א.

9) ע״פ עקב ח, טו (ושם: במדבר הגדל והנורא נחש שרף ועקרב).

אלא עוד זאת כי ציונו להודיע לדורותינו כי בסכות הושבתי כו׳ מארמ״צ. והסכות היו ענני הכבוד, וצ״ל מהו הענין בזה. והנה בזמן ומקום דסוכה צריכה להיות נטילת לולב ומיניו[10] וצ״ל השייכות דענינים אלו לסוכה ומפני מה ד׳ מינים אלו דוקא אתרוג, לולב, הדס וערבה הוקבעו למצוה. ולהבין כל זה ילה״ק[11] מ״ש[12] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי. ואומר ונשמות ל׳ רבים שהם ג׳ מדריגות נפשות. נפה״א ונה״ב ונפש השכלית. דהנה״א והנה״ב הם רחוקים זמ״ז בריחוק הפכי והיינו דאינו רק ריחוק ערכי כ״א ריחוק הפכי ע״כ צ״ל ממוצע ביניהם והוא הנפש השכלית[13]. דהנה״א הוא נר הוי׳ וכמ״ש[14] נר הוי׳ נשמת אדם וכתי׳[15] רוח האדם העולה היא למעלה, והנה״ב היא רוח הבהמה היורדת למטה דאדם ובהמה הם רחוקים זמ״ז בעצם מהותם וצ״ל ממוצע ביניהם וכשם[16] בגוף ונפש שהם הפכים זמ״ז דתנאי גדר הגשמי הם הפכים מגדר הרוחני ע״כ צ״ל ממוצע ביניהם והוא הרביעית דם שהנפש תלוי בו[17], שהוא המובחר שבדם והוא הרוחני שבגשמי דזהו הכלי אל הגשמי שברוחניות הנפש, דמפליא לעשות[18] מקשר רוחניות בגשמיות. וזהו כי הדם הוא הנפש[19] שהם האדים הרוחניים של הרביעית דם דזהו כלי אל הגשמי שברוחניות הנפש. וכן הוא גם בנה״א ונה״ב דהתחברותם הוא ע״י הנפש השכלית הממוצע ביניהם.

וביאור הענין הוא, דהנה הנה״א חפצה ורצונה בטבעה להכלל במקור חוצבה באלקים חיים. וכמ״ש רבינו נ״ע[20] והנפש השנית היא חלק אלקה ממעל[21] ממש ע״כ היא נמשכת לשרשה ומקורה. וכמו[22] להב הנר שעולה תמיד למעלה להכלל במקורו האש היסודי כמו״כ הנשמה היא תמיד ברצון ותשוקה להכלל באוא״ס ב״ה מפני ששרשה מבחי׳ עצמות אוא״ס והיא בקירוב אל

---

10) ראה סידור אדה״ז לפני הלל (שמצות נטילתו בסוכה היא מצוה מן המובחר). וראה משנת חסידים מס׳ ימי מצוה וסוכה רפ״ה. וראה לקו״ש חכ״ב ע׳ 124 ואילך. וש״נ.
11) בהבא לקמן ראה סה״מ ה׳ש״ת ע׳ 92 ואילך.
12) ישעי׳ נז, טז.
13) ראה לקו״ת בחוקתי מז, ג. קיצורים והערות לתניא ע׳ פז.
14) משלי כ, כז.
15) קהלת ג, כא.
16) ראה סה״מ תרס״ג (קה״ת, תשפ״ד) ע׳ תסא.
17) ראה שבת לא, סע״ב. סוטה ה, א וברש״י ותוס׳ שם.
18) ראה דרכי משה לטור או״ח ס״ו סק״ב. רמ״א או״ח שם סוף ס״א.
19) פ׳ ראה יב, כג.
20) תניא רפ״ב (ו, א).
21) איוב לא, ב.
22) תניא פי״ט (כד, ב).

העצמות ע״כ היא תמיד בחפץ ותשוקה זו להכלל בעצמו׳ אוא״ס ב״ה. ואינה צריכה לזה שום שכל והשגה באיזה התבוננות להתבונן בשביל לחפוץ להכלל באוא״ס כי אם זהו תשוקתה וחפצה בטבעה. והיינו דמצד עצם טבע הנשמה הרי אין לה שום נוחם בשום דבר, זיא האָט קיין טרייסט ניט אין קיין זאַך ניט, כ״א כל תשוקתה וחפצה להכלל באוא״ס ב״ה, ואינה צריכה שום התבוננות ע״ז. דהנשמה כמו שירדה למטה צריכה התבוננות מפני שאז היא לא בקירוב אל העצמות. הגם דהתהוות הנשמה אינו ע״י ממוצעים[23] דגם כמו שנתהווה נשמה דבריאה ובהשתל׳ שלה ממדרי׳ למדרי׳ הכל הוא שלא ע״י ממוצעים כ״א הכל במדרי׳ אלקות[24], והראיה דגם במדרי׳ התחתונה דנשמה דכתי׳ בה[25] ויפח באפיו אומר רבינו נ״ע[20] בשם הזהר[26] מאן דנפח מתוכו נפח פי׳ מתוכיותו ופנימיותו דזהו ואתה נפחת בי[27] נשמה דעשי׳. ומ״מ הנה גם מדרי׳ נשמה זו דעשי׳ הרי ביכולתו לעלות ולהכלל בעצמות אוא״ס. מ״מ אינה בבחי׳ קירוב אל העצמות וע״כ צריכה התבוננות. אבל הנשמה עצמה אינה צריכה התבוננות כ״א בטבעה חפצה ורצונה להכלל בעצמות אוא״ס ב״ה וזוהי מדרי׳ נה״א. והנה״ב[28] הוא היפך זה לגמרי שבטבעו הוא נמשך אחרי החומריות, וזה כל מהותו. דכשם שהנה״א הרי אין לו שום מושג בענין גשמי, הנה כמו״כ הנה״ב אין לו שום מושג בענין אלקי והגם שאינו רע בעצם כ״א כח המתאוה. און דער וועל זיינער איז זייער אַ שטאַרקער כמו הרצון דבהמה דעיקרה תוקף המדות דאדם יש לו ג״כ תוקף הרצון אבל הוא נחלש ע״י השכל והענג משא״כ הרצון דבהמה שבעיקרה הוא תוקף המדות וכן הנה״ב הרי שמו נפש הבהמית מוכיח עליו דכח המתאווה שלו הוא בתוקף גדול, אבל בעצם אינו רע. ומ״מ להיותו מק״נ[29] והוא ממדריגות התחתונות שבנוגה ה״ה נמשך בטבעו אחר החומרי׳ והגופניות.

---

23) ראה עד״ז סה״מ תרס״ט (קה״ת, תשפ״ד) ע׳ שצד ואילך.

24) ראה לקו״ת תצא לז, ד.

25) בראשית ב, ז.

26) מובא בכ״מ בשם הזהר — תניא לעיל. אגרת התשובה מהדורא קמא (קה״ת, תשמ״ב) ע׳ תקט. אגה״ק רסט״ו. ובמאמרי אדה״ז אתהלך לאזניא ע׳ קה בשם חז״ל.

„כמדומה לי שלא נמצא בזהר ובתקו״ז שלפנינו, אבל נמצא בספרי הקדמונים, מהם בשם חז״ל: עמק המלך קכז, ג: ויפח באפיו נשמת חיים ואמחז״ל כל הנופח מעצמותו הוא נופח. וראה שפע טל בהקדמה: ויפח כו׳ ידוע כל הנופח מעצמותו הוא נופח. וראה ג״כ רמב״ן בראשית ב, ז. בחיי יתרו כ, ז. — יש אומרים שנמצא עד״ז בס׳ הקנה ואינו תח״י״. — אגרות־קודש אדמו״ר מלך המשיח שליט״א ח״כ ע׳ קלא.

27) ברכת „אלקי נשמה״ (ברכות ס, ב).

28) ראה סה״מ תרס״ב ע׳ רעז. סה״ש תורת שלום ס״ע 132.

29) ראה תניא ספ״א (ו, א). פ״ז (יא, א).

והנה[30] ההפרש הכללי בין הנה״א והנה״ב הוא. דהנה״א הרי עיקרו שכל, והנה״ב עיקרו מדות, דהנה״א כשעיקרו שכל, הגם שיש לו מדות ג״כ אבל המדות הן מדות שבשכל בכלל, ובפרט בהנה״א דעיקרו שכל הרי שכלו הוא שכל אלקי שנפלא לגמרי משכל בכלל ושכל האנושי בפרט דבמילא הרי המדות שלו שהם מדות שבשכל ה״ה נפלאים בהפלאתם מעין הענין דשכל האלקי. דהנה[31] בשכל בכלל הרי אמיתת ענין השכל הוא ההשתוממות וכמו אחד המשכיל השכלה עמוקה הרי נועם ההשכלה הוא כשהוא מעמיק א״ע כ״כ שהוא למעלה מן המקום וזמן. אַז ער ווייס ניט וואו ער איז און ויפיל זמן ער איז געווען אין דער השכלה. ומ״מ הנה המדות הנולדים מהשכלה ההיא יש להם תחלה אמצע וסוף דזהו״ע המדות שיש להם תחלה והוא הכוסף והתשוקה. והאמצע שהוא התגלות המדות וחיותו בזה, וויא ער לעבט אין דעם, וסופו שהוא רושם המדה שנשאר אח״כ, אמנם המדות האמיתים דשכל אלקי הוא שהוא נמצא בזה מבלי ראשית ואמצע. והיינו שהוא נכסף ונדבק בדרך ממילא כעין מבלי הרגש שהוא נכסף, וזהו דעיקרו שכל. והנה״ב עיקרו מדות. והגם שיש בו שכל ג״כ אמנם זהו השכל שבמדות. וא״כ הם רחוקים זמ״ז ע״כ בהכרח שיהי׳ ממוצע ביניהם והוא הנפש שכלית דגם בו יש שכל ומדות, אמנם השכל שלו אינו בדומה להשכל האלקי דנה״א, וכן גם המדות שלו אינו בדומה להמדות דנה״ב ולכן הוא ממוצע בין הנה״א והנה״ב ועניני של הנפש השכלית הוא מה שיש בכח האדם להשכיל בשכל אנושי ג״כ בגדולת ה׳ ולהתפעל במוחו ואח״כ בלבו. והוא ע״י ההתלבשות דשכל ומדות דנה״א שמתלבשת בנפש השכלית והגם דהנפש השכלית היא ג״כ מנוגה אבל היא ממדריגות עליונות שבנוגה וע״כ היא שכל, דהנה״ב הוא מדות ולא מדות רעות שזה יצה״ר, דהנה[32] יש ד׳ מדרי׳ נה״א ויצ״ט, נה״ב ויצה״ר והנה״ב אינו רע אבל הוא מדות. והנפש השכלית להיות שהוא ממדרי׳ עליונות שבנוגה ה״ה שכל. ועם היות שהשכל שלו בעצם הוא בענינים הטבעיים ובבחי׳ יש ומציאות דהשכל דנה״א הוא בהאין האלקי המהווה את היש כו׳, ובהנפש השכלי ההתעסקות בהבנה הוא בהיש המתהווה מהאין. מ״מ מפני שהוא שכל יכול להיות בזה התלבשות השכל ומדות דנה״א והוא שגם השכל יסכים אל הטבע דנה״א, ועי״ז הוא הבירור דהנה״ב, כי הנפש השכלי הוא ממוצע בין הנה״א והנה״ב לפעול בהנה״ב עד שגם הטבע דנה״ב יסכים לאהבת ה׳. וזהו תכלית יריד׳ הנשמה למטה לברר ולזכך את הנה״ב להיות אתכפי׳ סט״א ואתהפכא חשוכא לנהורא ע״י הנפש השכלית.

---

30) ראה סה״מ תרנ״ט ע׳ קנט. תרפ״ה ע׳ יד. ד״ה והבריח התיכון תרצ״א פ״ה (לקמן ע׳ 000). סה״מ תרצ״ד ע׳ קמז. תש״ט ע׳ 37.

31) ראה סה״מ תר״פ ע׳ ה. אגרות־קודש כ״ק אדמו״ר (מוהריי״צ) נ״ע ח״א ע׳ צט.

32) ראה קיצורים והערות לתניא ע׳ פא ואילך.

והנה העבודה דנה״א עם הנפש השכלית הוא בפסוק ראשון דק״ש שמע ישראל הוי׳ אלקינו הוי׳ אחד[33] דשמע הוא ל׳ הבנה[34], היינו דעי״ז בא ההסכם מצד השכל דנפש השכלית, ולהיותו שכלי הנה ההתעסקות בו הוא בהשגה והבנה ובריבוי התבוננות, וההתבוננות הוא בתיבת שמע עצמו. דהנה[35] שמע הוא שם ע׳[36] והע׳ הוא ע׳ רבתי. דהנה[37] חיות כל העולמו׳ והנבראים הוא מבחי׳ שם בלבד וכמ״ש[38] מלך שמו נקרא עליהם וכמו שם המלך שמתפשט על המדינה כמו״כ מלכותך מל׳ כ״ע[39] דמדת מלכותו ית׳ שמתפשט בעולמות להוות ולהחיות העולמות הוא בחי׳ שם והארה בלבד. ושם ע׳ הוא שזהו הארה מבחי׳ ע׳ שזהוא ז׳ מדות וכאו״א כלולה מעשר שעולה ע׳. והיינו הז׳ מדות כמו שכלולים בבינה דשם הם בבחי׳ הגדלה שכ״א כלולה מעשר. ומ״מ שם הם דוקא בבחי׳ אחדות דעם היותם במספר מרובה ה״ה בבחינת אחדות דהריבוי הוא בבחי׳ אורות. וכידוע דכל שלמעלה יותר הוא ריבוי האור ומיעוט הכלים. וכמ״ש במ״א[40] בענין שלפעמים מספר המרובה הוא למעלה ולפעמים להיפך שהמספר המועט למעלה, דההפרש הוא בין האורות והכלים דמספר האורות הוא למעלה יותר ומספר הכלים הוא למטה ביותר. והיינו דההפרש הוא בזה דמספר הכלים הוא בבחי׳ התחלקות ומספר האורות הגם שהוא בבחי׳ מספר אינו בבחי׳ התחלקות. וזהו שהע׳ שהן מדות הכלולים בבינה עם היותם במספר ע׳ ה״ה בבחינת אחדות. ובשרשו ע׳ רבתי הוא בחי׳ אור שבעת הימים ז״ת שבכתר וכמ״ש[41] והי׳ אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי׳ כאור שבעת הימים דאור זה״ע[42] הוא מקור כל בחי׳ ז׳ ימים העליונים דאצי׳ הן בחי׳ יומין דז״א דאצי׳ שהן שבעת ימי הבנין. והן ימים דמ״ל שהן עש״מ[43] שהן ג״כ ז׳ יומין וכמו שנתהוו ז׳ רקיעין. דשרש כלם הוא מבחי׳ אור זה״ע. ולעתיד תהי׳

---

33) ואתחנן ו, ד.

34) ראה תו״א בראשית א, א. לקו״ת נשא כ, ד. אוה״ת עקב ע׳ תעט. סה״מ תרח״צ ע׳ יט. וש״נ.

35) ראה תו״א שבהערה הקודמת. לקו״ת ואתחנן יא, ב. אוה״ת בהעלותך ע׳ שכח. סה״מ תרל״ג ח״א ע׳ רב. תרפ״ט ע׳ 110.

36) ראה זח״ג רלו, ב.

37) ראה לקו״ת אמור לא, ג. לה, ב. סה״מ תרל״ה ח״א ע׳ רלז. תרצ״ח ע׳ רלו. וש״נ.

38) ע״פ נוסח „אדון עולם״.

39) = כל עלמים (תהלים קמה, יג).

40) ראה ביאוה״ז לאדהאמ״צ (בהוספות) חיי שרה קלא, ג ואילך. תו״ח חיי שרה קכו, ד. מאמרי אדהאמ״צ ויקרא ח״ב ע׳ תתצב. סה״מ תר״ס (קה״ת, תשפ״ג) ע׳ עו[17]. המשך תער״ב ח״א פל״ד (ע׳ נח). ובכ״מ.

41) ישעי׳ ל, כו.

42) = ז׳ הימים.

43) = עשרה מאמרות.

המל׳ כאור החמה היינו שתהי׳ בבחי׳ אור זה״י ועכשיו הוא רק בחי׳ שם ע׳ בחי׳ שם והארה בלבד מאור זה״י כו׳. ושם הכל הוא בבחי׳ אחדות, וזהו ה׳ אחד[44] דז׳ רקיעים וארץ וד״ר העולם בטלים בא׳ אוא״ס אלופו ש״ע היינו בחי׳ אור זה״י. והוא מאמר א׳ וכמא׳[45] והלא במאמר אחד יכול להבראות וכ׳ הפרד״ס[46] והרמ״ז[47] שזהו בחי׳ הכתר[48], והיינו דשם הכל בבחי׳ אחדות וכאשר יתבונן בזה איך שכללות ההתהוות הוא משם והארה לבד מבחי׳ ע׳ רבתי שבאין ערוך לגבי מקורה דשם הכל בבחי׳ אחדות. וג״ז באין ערוך לגבי עצמות דמאמר א׳ הוא כענין מח׳ א׳ דאי׳ בזהר[49] במ״ח אחת נבראו העולמות דגם שרש ומקור העולמות הוא רק בחי׳ מח׳ א׳ לגבי עצמות וזה יכול להיות מובן ומושג גם בנפש השכלית איך שכללות ההתהוות הוא רק מהארה לבד ואיך שההארה וגם מקור ההארה הוא באין ערוך לגבי עצמות. ע״כ לא ירצה לא בבחי׳ שם ע׳ ולא בבחי׳ ע׳ כ״א בבחי׳ עצמות אוא״ס[50]. והנפש השכלית הרי מדותיו נעשים מוחין להנה״ב לזאת ע״י השגה זו יהי׳ ואהבת כו׳ בכל לבבך[51] בשני יצריך[52] שגם הנה״ב יבא לאה׳ את ה׳.

והנה הנה״א בירידתו למטה להתלבש בגוף ונפש השכלית, הנה ההתעסקות שלו לעצמו הוא בההתבוננות דשמע ישראל בענין דישראל עלו במח׳[53] שהוא למע׳ יותר מבחי׳ ומדרי׳ אור זה״י גם במדרי׳ היותר גבוה. דהנה הנה״א הוא שכלי בעצם מהותו, ושכלו הוא שכל אלקי, הנה עבודתו עם הנפש השכלית בשמע ישראל הוא דשמ״ע הוא שם עי״ן. ולעצמו עבודתו בשמע ישראל הוא בהענין דישראל עלו במח׳ דמח׳ הוא בחי׳ חכמה כמו שנקראת קדש וראשית וכמ״ש[54] קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה כו׳. ואור זה״י זהו בחי׳ ז״ת דבינה

---

44) ב״י או״ח רסס״א — בשם הסמ״ק. וראה ברכות יג, ב.
45) אבות פ״ה מ״א.
46) ש״ב פ״ו.
47) זח״א קלה, א.
48) ראה סה״מ תרנ״ט ע׳ קמב ואילך.
49) ראה זח״ב כ, א. רעו, ב (בתוספות). כ״ה בשם הזהר בסה״מ עטר״ת שבהערה 1; לקו״ת אחרי כו, סע״ב; נשא כ, ד („כמ״ש בזהר ובמדרש״); שם כח, ב; עקב טז, ד; תצא לה, א; שה״ש ט, ב „ובזהר פ׳ שמות״. ובהגהת הצ״צ בלקו״ת שם: נ״א פ׳ בראשית. וכ״ה בשם הזהר בראשית במאמרי אדה״ז תקס״ב ח״א ע׳ י; תקס״ט ע׳ קפד. ובשם המדרש בלקו״ת נצבים מז, ג „ובמדרש איתא״. ובמאמרי אדה״ז על מארז״ל ע׳ קלח „ובמדרש הנעלם״.
50) ראה דרמ״צ שרש מצות התפלה פ״מ (קלח, סע״א). וראה הנסמן בהמ״מ וציונים שם (קה״ת, תשע״ט — ע׳ רלא). וראה סה״מ מלוקט ח״ו ע׳ צט הערה 78.
51) ואתחנן ו, ה.
52) ברכות נד, א (במשנה).
53) ראה ב״ר פ״א, ד.
54) ירמי׳ ב, ג.

וישראל הן בבחינת חכ׳. ולפמשנ״ת דאור זה״י הן ז״ת שבכתר. שרש נש״י הוא בבחי׳ ג״ר שבכתר. וזהו ה׳ אלקינו מקור נש״י. וכידוע[55] דה׳ אחד זהו מקור העולמות וה׳ אלקינו מקור הנשמות. ויתבונן בזה איך שהוא בשרשו ומקורו בעצמו׳ אוא״ס ושם הוא בתכלית היחוד במקורו. ועי״ז ואהבת את ה׳ אלקיך בבחי׳ את הטפל[56] ובטל לה׳. וכמ״ש[57] והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים וכמו שצוררים דבר ה״ז קשור וצרור בהדברים שצוררים בו זה בתוך זה ממש הנק׳ בל׳ העולם אויסגיקניפילט, כמו״כ הנשמה היא צרורה בצרור החיים שהיא קשורה ומיוחדה במקורה את ה׳ אלקיך. וע״י התבוננות זאת איך שבמקורה היא מיוחדת עי״ז ואהבת את ה׳ אלקיך בבחי׳ את הטפל להיות בבחי׳ דביקות ממש בה׳. אמנם לכאורה אין זה מובן דהרי ענין זה מה שישראל עלו במח׳ הוא בנשמה קודם שירדה למטה, ועל מה הוא ירידת הנשמה למטה בגוף ונה״ב להיות בבחי׳ צרורה בצרור החיים שזהו בהנשמה במקורה גם קודם ירידתה למטה. אך הענין הוא דהירידה היא צרך עלי׳ לבא לבחי׳ אהבה הבלתי מוגבלת. דהנשמה כמו שהיא למעלה ה״ז בבחי׳ הגבלה ולכן היא במדרי׳ עומדים וכמו אלי׳ שאומר על נשמתו חי ד׳ אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו[58] דזהו בהנשמה כמו שהיא למעלה בהעבודה דאוי״ר ומ״מ נקרא בשם עמידה. ובזהר אי׳[59] כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמא מלכא קדישא. וידוע[60] דמלכא קדישא הוא ז״א דאצי׳, ונק׳ בשם עמידה שזהו בחי׳ גבול. וידוע[61] דהנשמות כמו שהם למעלה הרי כל נשמה ונשמה יש לה מדור לפי כבודה בבחינת התחלקות והיינו לפי שכאו״א היא בבחי׳ הגבלה. ע״כ היא בבחי׳ התחלקות. ובד״כ הנה ההתחלקות הוא בהשגה[62], דהנשמה היא שכל אלקי בעצם מהותה ולזאת הנה גם טבע הרצוא שבטבע הנשמה כנ״ל יש בזה ג״כ נגיעה משכל והשגה שזהו בחי׳ הרגש האוא״ס שנרגש בהנשמה. ומזה הוא הרצוא. וממילא יש בזה התחלקות באופן ההשגה וההרגש, וע״י הירידה למטה באה לבחינת אהבה הבלתי מוגבלת והוא אהבת בכל מאדך. וזה דוקא ע״י בירור וזיכוך הנה״ב שעי״ז מתעלה הנשמה

---

55) ראה סה״מ תרנ״ח ע׳ קנ. תר״פ ע׳ רסו. וראה סה״מ תרל״ג ח״א ע׳ קלד ואילך. וש״נ.

56) ראה עירובין ד, ב.

57) שמואל־א כה, כט.

58) מלכים־א יז, א. ראה זהר ח״ג סח, ריש ע״ב. וראה גם סה״מ תרפ״ד ע׳ ה. תש״ט ע׳ ז. ע׳ 185. לקו״ש חכ״ה ע׳ 147 הערה 53. וש״נ.

59) כ״ה בכ״מ בדא״ח בשם הזהר. „לע״ע לא מצאתיו בל׳ זה. וראה זח״ג קד, ב. זח״א צ, סע״ב. רכז, ב. רלג, ב. זח״ב צו, ב. זח״ג סא, ב״. – הערת כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א בסה״מ תרצ״ו ע׳ 62.

60) ראה סה״מ תר״ן ע׳ שנח. תרנ״ז ריש ע׳ קעז. המשך תרס״ו ע׳ קנז. סה״מ עטר״ת ע׳ שעא. תרפ״ה ע׳ סא. תרפ״ט ע׳ 81. וש״נ.

61) ראה סה״מ תרנ״ד ע׳ רסט.

62) ראה המשך תער״ב ח״ב ע׳ תתקה.

שבאה לבחי׳ האהבה הבלתי מוגבלת. וז״ש[63] והי׳ מספר בנ״י כו׳ אשר לא יספר שמבחי׳ מספר בא לבחי׳ לא יספר. והיינו הנשמה שהיא בבחי׳ מספר וגבול באה לבחי׳ בל״ג. והוא ע״י הזיכוך דנה״ב שז״ע מספר שהוא ג״כ ל׳ ספירות ובהירות[64] וכמו וספרתם לכם[65] כו׳ שע״י הבהירות דנה״ב בבחי׳ אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא באים לבחי׳ לא יספר בחי׳ בל״ג.

אמנם צ״ל במה גדול ורב כחו של הנה״ב שע״י בירורו וזיכוכו באים לבחי׳ בל״ג עד שכדאי הדבר אשר תרד נשמה למטה. והגם דכל הדרכים בחזקת סכנה[66] מ״מ יורדת למטה בשביל עלי׳ זו. אך הענין הוא, דהנה ארז״ל[67] כבריתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא. ברישא חשוכא הוא כדכתיב[68] והארץ היתה תהו ובהו וחשך כו׳. והדר נהורא כדכתי׳[69] ויאמר אלקים יהי אור. והנה חשוכא ונהורא הו״ע תהו ותיקון דתהו בחי׳ חשך, ותיקון בחי׳ אור. דהנה[70] כללות ההפרש בין תהו ותיקון הוא ידוע[71] דבתהו הי׳ ריבוי האור ומיעוט הכלים ובתיקון הוא מיעוט האור וריבוי הכלים. וענין ריבוי האור דתהו ומיעוט האור דתיקון אין זה שהוא אותו האור רק שהוא בריבוי ומיעוט כ״א שהאור הוא באופן אחר לגמרי. דאורות דתהו היו אורות נעלים שבאין ערוך כלל כמו אורות דתיקון. וכמו אור השמש ואור הלבנה שנק׳ מאור הגדול ומאור הקטן הרי אור השמש הוא אור נעלה שבאין ערוך כלל. ומ״מ ה״ז באותו הסוג אור עכ״פ. אמנם האור שנברא ביום ראשון הנה ארז״ל[72] שהי׳ אדה״ר צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו. ומקשים ע״ז[73] מהו מסוף העולם ועד סופו דהול״ל מתחלת העולם ועד סופו. והתירוץ הוא שהוא מסוף עלמא דאתכסיא עד סוף עולם דאתגליא. והיינו מסוף עדאת״כ מלמטלמ״ע שזהו תחלת עדאתכ״ס מלמעלמ״ט, ועד סופו הוא סוף עדאת״ג מלמעלמ״ט שזהו תחלת עדאת״ג מלמטלמ״ע. והיינו שהי׳ הראי׳ והבטה שלו בשני העולמות דעדאתכ״ס ועדאת״ג (שזה כולל כל העולמו׳). וזהו מפני שהי׳ גילוי בחי׳ אור שנברא ביום הראשון שזהו אור שלמעלה

---

63) הושע ב, א.
64) ראה לקו״ת אמור לה, ב.
65) אמור כג, טו.
66) ירושלמי ברכות פ״ד ה״ד.
67) שבת עז, ב.
68) בראשית א, ב.
69) שם, ג.
70) בהבא לקמן ראה סה״מ תרצ״ז ע׳ 204 ואילך. וש״נ. ה״ש״ת ע׳ 98. וראה גם סה״מ תר״ס שבהערה 40.
71) ראה ע״ח שער י (שער התיקון). שער יא (שער המלכים) פ״א־ב.
72) חגיגה יב, א.
73) ראה סה״מ תרכ״ט ע׳ נב. המשך והחרים תרל״א (קה״ת, תשע״ה) ע׳ יג.

מהעולמות וכדאי׳ בירושלמי[74] שהבדילו לעצמו והיינו שהוא אור המאיר לעצמו. וע״כ באור זה הי׳ ההבטה בכל העולמות. דזה שיש התחלקות בעולמות הוא בבחי׳ האור שנמדד ונקצב לפ״ע העולמו׳ דבזה יש חילוק מהגילוי דעדאתכ״ס והגילוי דעדאת״ג וכן בכל עולם בפרט בפרטי המדרי׳ שבו אבל כאשר מאיר אור שלמעלה מהעולמו׳ לא יש חילוקי מדרי׳ כלל. ואח״כ כאשר נגנז האור הזה ותחת זה ניתן אור השמש הרי ראיית האדם בו הוא רק כערך מיל ולא יותר[75] שאינו בערך ראי׳ והבטה הקודמת כלל. וכמו״כ הוא ברוחניות דאור השמש הוא הגילוי דסדר השתל׳ וכמ״ש[76] אין כל חדש תחת השמש שאין זה גילוי אור חדש כ״א מה שנמדד עפ״י מא׳ קו המדה דהיינו הגילוי דבחי׳ סדר השתל׳. הרי מה שנתמעט האור אין זה מיעוט לבד כ״א שבאין ערוך כלל. וכמו״כ יובן דמיעוט האור דתיקון הוא שבאין ערוך כלל לגבי בחי׳ ריבוי האור דתהו. דבתהו הי׳ גילוי בחי׳ עצם האור. ובתיקון הוא רק בחי׳ התפשטות האור בלבד. דהיינו שבכל ספי׳ בתיקון הוא רק בחי׳ התפשטות האור דאותה הספי׳ ובתהו הי׳ בחי׳ הכתר שזהו בחי׳ עצמות האור.

והנה בזה גופא יובן סבת מיעוט הכלים דתהו. דבהיות דבתהו הי׳ האור בבחי׳ ריבוי ביותר ע״כ היו הכלים בבחי׳ מיעוט. דזה[77] כלל בכל מקום שהאור בריבוי הכלים הן במיעוט, שכן אנו רואים באדם למטה דחלק הרגלים הן כמעט חצי הגוף ואור הנפש בהם במיעוט ביותר רק כח ההילוך לבד. והראש שהוא חלק היותר קטן בחלקי הגוף שם גילוי אור הנפש ביותר דהשראת השכל הוא בראש דוקא וכן כל החושים הנעלים ראי׳ ושמיעה. אך היא הנותנת דמפני שבראש הוא גילוי אור הנפש ביותר ע״כ בחלקי הגוף הוא קטן יותר. והיינו דבכ״מ שהאור הוא בריבוי שם הוא מיעוט הכלים. וכמו״כ הוא במשנה וגמרא דמשנה היא בדברים קצרים ובה יש אור יותר שהרי בעלי משנה היו גדולים מבעלי הגמרא וכידוע[78] דתנאים היו נשמות דבריאה והאמוראים היו נשמות דיצירי׳. ומי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא לי׳ ממתניתין[79] הרי שבמשנה יש הכל. ומ״מ הוא בדברים קצרים אלא שהיא הנותנת. וזהו לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה[80]. והיינו שיהי׳ מועט המחזיק את המרובה[81]. ומזה יובן

74) ראה ירושלמי ברכות פ״ח ה״ו.
75) ראה הנסמן בסה״מ תרצ״ז ע׳ 205 הערה 38.
76) קהלת א, ט.
77) ראה המשך תער״ב ח״א פל״ה (ע׳ נט).
78) ראה מאמרי אדה״ז תקס״ו ע׳ רעח. אוה״ת חוקת (ח״ג) ע׳ תתעד. המשך תער״ב ח״א ע׳ שפז.
79) ראה תענית כא, א. וראה לקו״ת שה״ש מא, ב.
80) פסחים ג, ב.
81) ראה ב״ר פ״ה, ז. ויק״ר פ״י, ט.

דכ״ש באורות דתהו שהיו בבחי׳ ריבוי ביותר שזה הי׳ סבת מיעוט הכלים דתהו. ונמצא דבחי׳ אורות דתהו הן אורות שלמעלה מבחי׳ הכלים. ומשו״ז נק׳ חשך שהוא בחי׳ העלם למטה. דמה שיכול להיות בהתגלות למטה הוא רק בחי׳ הארה שבאה בהתלבשות בכלים. והיינו בחי׳ אורות דתיקון שהן בבחי׳ מיעוט האור ובהתלבשות בכלים יכול להיות הגילוי למטה. אבל אורות דתהו שהן למעלה מהכלים והוא בחי׳ עצמות האור ה״ז בחי׳ חשך והעלם לגבי למטה. וידוע[82] דהנה״ב שרשו מבחי׳ התהו רק שנפל בדרך שבירה ונפילה אבל שרשו הוא מבחי׳ התהו שקדום אל התיקון. וע״כ ע״י העבודה דנה״א שמתקן את הנה״ב נעשה עי״ז עלי׳ גדולה בנה״א[83] שמאיר בו מבחי׳ אורות דתהו שהוא בחי׳ אור עצמי שלמעלה מבחי׳ הכלים. וז״ש[84] ימי שנותינו בהם שבעים שנה בהם ל׳ בהמה דהיינו הנה״ב שניתן להאדם ע׳ שנה לברר ולתקן את הנה״ב. והמספר דע׳ שנה הוא נגד ז׳ מדות בחי׳ ז׳ מלכין קדמאין וע״י הבירור דנה״ב נעשה מע׳ שנה עין ל׳ ראיה והו״ע כי עין בעין יראו[85] בחי׳ ראיה דלעתיד שיהי׳ בבחי׳ מהות ועצמות אוא״ס. דלע״ל כתיב[86] ונגלה כבוד הוי׳ וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי׳ דבר. דהנה לעתיד יהי׳ ג״כ גוף גשמי רק שיראו את האמת דהכל הוא אלקות. וראי׳ זו הוא ע״י העבודה בבירור וזיכוך הנה״ב עכשיו דוקא[87].

וזהו היתרון שנעשה בנה״א ע״י הבירור דנה״ב דיתרון האור הוא מתוך החשך[88] דוקא וכמו הראי׳ שמתלבשת דוקא בשחור שבעין דלכאו׳ הי׳ צ״ל התלבשות הראיה בלבן שבעין וארז״ל[89] אין אדם רואה מן הלבן אלא מן השחור שבעין. והיינו דיתרון האור הוא מן החשך דוקא. וכמו״כ יתרון האור בנה״א הוא דוקא ע״י בירור ותיקון החשך דנה״ב. וכמו״כ יובן בעבודה דלבא אל האהבה הבלתי מוגבלת זהו דוקא ע״י יריד׳ הנשמה למטה. דהנשמה כמו שהיא למעלה היא הכל בבחי׳ גבול ואינה מגיע בבחי׳ עצמות אוא״ס. ובכדי לבא לאהבה דבכל מאדך בבחי׳ בל״ג זהו דוקא ע״י הבירור דנה״ב שבזה מגיע בבחי׳ עצמות אוא״ס. אמנם התחברות הנה״א והנה״ב לבררו הוא ע״י הנפש השלישי שהוא נפש השכלית, וזהו בסכות תשבו שבעת ימים[2], דחיי האדם ע״פ האדמה בעוה״ז הוא סוכה שהיא באמת דירת ארעי, דכמו״כ יריד׳ הנשמה למטה היא על זמן קבוע ומוגבל. וזמן ישיבת הסוכה הוא שבעת ימים, היינו שבעים שנה

---

82) ראה תו״א מקץ מא, ב. תו״ח בראשית טז, ג.
83) ראה עד״ז המשך יונתי תר״ם פי״ג (ע׳ כ) ואילך.
84) תהלים צ, י׳.
85) ישעי׳ נב, ח.
86) שם מ, ה.
87) בכ״ז ראה ד״ה ונחה עליו תשכ״ה ס״ב (סה״מ מלוקט ח״ב ע׳ מו) ואילך. וש״נ.
88) ע״פ קהלת ב, יג (ושם: כיתרון האור מן החשך).
89) ראה ויק״ר פל״א, ח.

הנ״ל בשביל בירור וזיכוך המדות. וזהו הטעם שתומ״י אחרי יצי״מ הוליכנו השי״ת במדבר במקום נחש שרף ועקרב[8] להורות דכללות ענין ירידת הנשמה למטה בגוף הוא בכדי לברר בירורים. וכשם שבמדבר הרי הי׳ הארון הולך לפניהם כו׳[90] כן הוא עכשיו ע״י העבודה בתורה דוקא, וכשם שבהילוכם במדבר הקיפם בענני כבוד הנה כמו״כ הוא גם עתה דלא ינום ולא יישן שומר ישראל[91]. וזהו הגם דסוכה הוא מקיף היינו דכללות ענין ירידת הנשמה בגוף היא גזירה עליונה שאין עלי׳ טעם כלל למה היתה כזאת מלפניו ית׳ להוריד נשמה בגוף ומ״מ צ״ל הישיבה בסוכה שהו״ע ההתישבות דזהו כל האזרח (מה שזורח בהעליות של הנשמה שהיא) בישראל (דלעילא) הוא ע״י הישיבה בסוכה דוקא. דע״י הבירור וזיכוך למטה הנה עי״ז נעשה העלי׳ בנשמה. ומעקרי המצוה הוא למען ידעו דרותיכם כו׳ שהכל ידעו דחיי האדם בעוה״ז הוא כמו סוכה בלבד. וזה צריכים לזכור תמיד, ובזמן ומקום הסוכה צריכה להיות מצות נטילת לולב ומיניו דכולם מורים על ענין האחדות[92] דלולב הוא לו לב דלהשגה צריכה להיות לב טוב ואתרוג הוא ר״ת אל תבואני רגל גאוה[93], והדס וערבה ג״כ מורים על היחוד. ונבחרו ד׳ מינים אלו, ונטילתן הוא בסוכה דוקא להורות דזמני הסוכה שהוא זמן חיי האדם בעוה״ז צריכים לקיים ענין זה שהו״ע העבודה בעבודת הבירורים דעי״ז משלימים הכוונה העליונה, דנתאווה הקב״ה להיות לו ית׳ דירה בתחתונים[94].

90) ראה בהעלותך י, לג.

91) תהלים קכא, ד.

92) סידור (עם דא״ח) שער הלולב רסא, ג ואילך. שם רסד, ד ואילך. המשך וככה תרל״ז (קה״ת, תשע״ג) פפ״ז (ע׳ קד). וראה ד״ה וחג האסיף תשמ״ג ס״ב ואילך (סה״מ מלוקט ח״א ע׳ תמב). וש״נ.

93) תהלים לו, יב. וראה ספר הלקוטים להאריז״ל עה״פ. וראה גם פנים יפות פ׳ אמור. לקו״ש ח״ד ע׳ 1159 הערה 30.

94) ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדב״ר פי״ג, ו. תניא רפל״ו (מה, ב).

בס״ד

שמע״צ, ת״ר צדיק. נויארק.

למען[1] דעת כל עמי הארץ כי הוי׳ הוא האלקים אין עוד[2]. והנה עם הארץ ודעת הם סותרים זל״ז. אם יש לו דעת הרי אינו עם הארץ, ואם הוא עם הארץ הרי אין לו דעת, ואיך אפשר דעם הארץ יהי׳ לו דעת, ועוד יותר אינו מובן דהעם הארץ יהי׳ הדעת שלו כי הוי׳ הוא האלקים. ואחרי כל זה הנה הגם דיודע דהוי׳ הוא האלקים ומ״מ נקרא עם הארץ. אך הענין הוא, דהנה העולם טועים בשם עם הארץ. דהעולם קוראים למי שאין בו דעת תורה, והיינו מי שאינו יכול ללמוד קוראים אותו בשם עם הארץ[3]. והאמת אינו כן. דמי שאינו יכול ללמוד נק׳ בשם בור. ועם הארץ הוא מי שעסוק תמיד במסחר וקנין וענינים ארצים וכמו החרי יושבי הארץ[4], וארז״ל (שבת פ״ה[5], הובא בפרש״י במקומו[4]) שהיו בקיאין בישובו של ארץ מלא קנה (אדמה) זה לזיתים, מלא קנה (אדמה) זה לגפנים, שהיו טועמין ויודעין איזו נטיעה ראוי׳ לה. דזהו בעבודת האדמה ונקראים יושבי הארץ שבקיאין ועוסקים בישובה של ארץ. וכן הוא בהעוסקים במסחר וקנין וענינים ארציים נקראים עמי הארץ. וע״ז הוא אומר למען דעת כל עמי הארץ. דגם הבעלי עסקים הטרודים ועסוקים בעניניהם הארציים יהי׳ להם דעת של תורה, וגם הם הגם שתמיד לבם בל עמם מרוב הטרדא, הנה באמת יכולים הם לדעת כי הוי׳ הוא האלקים ואין עוד מלבדו[6].

וביאור הענין הוא, דהנה יפלא במאד, מאין בא זה מה שהאדם עובר על דרכי התורה והמצוה, דבתורה כתיב[7] דרכי׳ דרכי נועם וכל נתיבותי׳ שלום, דדרכי התורה ונתיבות המצות הנה מלבד זה שהם דרך ה׳, הרי הם דרכי שלום וארחי יושר במדות בני אדם בין אדם לחברו. ובמוחש אנו רואים דהמתנהג עפ״י התורה הנה מלבד זה דרוח המקום נוחה הימנו, הרי גם רוח הבריות נוחה הימנו[8], להיות כי כל דרכיו הם בצדק. וכל עשיותיו הם ביושר הרי דעניני

---

1) המאמר מיוסד על קונטרס ומעין מ״א ומ״ב פ״א (ע׳ 62 ואילך).
לכללות המאמר ראה גם ד״ה בראשית ברא תרפ״ד (סה״מ תרפ״ד ע׳ מג ואילך).
2) מלאכים־א ח, ס.
3) ראה תניא פ״ח (יג, א).
4) וישלח לו, כ.
5) עמוד א.
6) ואתחנן ד, לה.
7) משלי ג, יז.
8) ראה אבות פ״ג מ״י.

התורה והמצות הם טובים וערבים גם בין אדם לחבירו, ומאין הוא בא זה מה שהאדם עובר על דרכי התורה, ולהמשך אחרי תאוות לבו להתענג בתענוגי בני אדם אפילו בדברים המותרים. דהנה[9] כאשר האדם מענג נפשו בתענוגי ותפנוקי בנ״א גם בדברים המותרים יותר ממה שמוכרח לו לצרך קיום גופו, ה״ז ג״כ העברה על דרכי התורה, דהנה[10] דאָס וואָס מיא טאָר ניט, טאָר מען ניט, נאָר אפילו דאָס וואָס מיא מאָג יע, איז אויך מיט אַ מאָס, דאָס וואָס עס איז אים מוכרח לצורך קיום גופו. און מערער טאָר מען ניט. עפ״י תורה מחוייב כל אדם לקדש עצמו במותר לו[11], וכמ״ש החינוך[12] שהוא מ״ע דאורייתא, וכן הסכים בסש״ב פ״ל[13], ולא היתר רק מה שהוא לצרך קיום גופו, וגם זה לא ירצה בהתענוג גשמי, ער דאַרף ניט וועלין דעם פאַרגעניגען פון די גשמיות נאָר דעם תועלת פון דעם. וכמו באכו״ש אינו צריך לחפץ בהתענוגים שבזה כ״א התועלת שבזה שיוכל לעבוד את בוראו בכח האכילה ההיא וכן בכל דבר צריך להיות כוונה לשם שמים[14], אבל כשמכוון להנאת ותענוג נפשו. וכ״ש מה שהוא לו למותר ורק לעידן ולתענוג. הנה כשנמשך אחר זה ה״ז העברה על דרכי התורה והוא רע גמור לפי שעה כו׳ כמ״ש בסש״ב ח״א פ״ז[15].

והנה[16] טעם וסבת הדבר איך האדם בא לעבור על דרכי התורה והמצוה הוא ע״י הסתת היצה״ר שמסית את האדם ואומר לו כי טוב לפני׳ דבר אכילה זו או שתי׳ זאת להתענג בו להיות כי תאוה הוא לעינים, וכמ״ש בחטא עה״ד (בראשית ג׳ ו׳) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים כו׳ ותקח מפריו ותאכל ותתן כו׳. אשר באמת הנה הפתוי של היצ״ר שמפתה את האדם להתענג בתענוגים גשמי׳ וחומרים הוא שטות נורא. דגם אם דבר גשמי

---

9) ראה קונטרס עץ החיים ע׳ 22 ואילך.

10) ראה „היום יום״ כה אדר שני.

11) ע״פ יבמות כ, א. וראה ספרי ופרש״י ראה יד, כא.

12) בחנוך לא מצאתיו. ובכלל צ״ע, כי ידוע שהחנוך הולך בעקבות מנין המצות של הרמב״ם (אלא שמזכיר השגות הרמב״ן. ראה לדוגמא מצוה יב ומז). ולולא דמסתפינא נ״ל לפענ״ד שטעה המעתיק, כי הי׳ כתוב בר״ת החי׳ ופירשו החינוך, אבל צ״ל החרדים, והוא שם (סוף חלק מ״ע מה״ת) בשם גאון ורשב״ג, מן הכתוב קדושים תהיו (ויקרא יט, ב. ועיי״ש ברמב״ן הובא בחרדים). ויש להעיר אשר בקונטרס עץ החיים [פ״ג, ע׳ 22] (וכנראה מיוסד על דרוש הצ״צ בס׳ שמות פ׳ יתרו ד״ה ויאמר אם שמוע [אוה״ת שמות (ח״ב) ע׳ תקפב ואילך]) מבאר דהתאוה בדברים המותרים הוא איסור של תורה וכמ״ש החינוך סי׳ שפ״ז ובסהמ״צ להרמב״ם ל״ת מז והוא מל״ת דלא תתורו. עיי״ש. – הערת כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א בקונטרס ומעין.

13) לט, א. וראה גם ספכ״ז (לד, סע״ב).

14) ראה אבות פ״ב מי״ב.

15) יא, סע״ב.

16) ראה המשך וככה תרל״ז (קה״ת, תשע״ג) פל״ט (ע׳ מ).

וחומרי יש בו ענג, האם זהו הטוב אשר אליו ימשך האדם בחיר הנבראים[17]. דהאדם הוא נבדל מכל הנבראים בזה שהוא כלול מהעליונים והתחתונים[18]. דהגם דגופו הוא חומרי אבל נשמתו היא ממדרי׳ היותר עליונות ואופן בריאתו הוא דאור וחיות הנפש מתלבש בפנימיותו באופן שיוכל להיות הגברת הצורה על החומר. א״כ האם הטוב הגשמי זהו הטוב אשר יבחר בו בחיר הנבראים. דהנה בתענוג הרי יש כמה מיני תענוגים, וכמו התענוג במאכל ערב ומתוק לחיך, שזהו תענוג היותר שפל ופחות, וכמו״כ בד״כ התענוג בענינים גשמי׳ וגופני׳ שזהו תענוג בהמי ממש, שהבהמה נמשכת אחר דברים הטובים והערבים לפי טבעה, ואינה יודעת מטוב אחר כ״א מהטוב הזה ואחריו היא נמשכת. ולכן הנה כללות ענג זה דגשמי׳ וחומרי׳ נק׳ תענוג בהמי. ולמעלה מזה הוא כמו התענוג בקול ערב שהוא תענוג רוחני יותר, דענין הקול הוא גילוי נפשי[19], וקול מעורר הכונה[20] ויש בזה טעמים שונים יש מתעורר בקול שמחה ויש מתעורר בקול עצב, דבכללות ענין הקול הרי יש בו עריבות ומתיקות שיש בזה ענג. והענג הוא רוחני יותר. ולמעלה מזה הוא התענוג בעניני המדות וכמו במדת הטוב וחסד שעושה עם זולתו, שיש בזה תענוג נפלא להאיש הטוב. דאיש הטוב והחסד שהוא נדיב בטבעו הנה כאשר עושה טוב וחסד עם זולתו הוא מתענג מזה בתענוג גדול.

והנה התענוג שבעניני המדות הרי יש בזה חילוקי מדריגות. דחילוקי הענג הם לפי אופן וענין הטוב והחסד, אם הטוב שלו הוא רק מצד טבעו הטוב בלבד, בלי התערבות והבחנת השכל, או שהטוב שלו הוא בהתערבות והבחנת השכל לידע שהוא טוב באמת. וכן אם יש כוונה פנימי׳ בעשיית הטוב שלו, דיש לך אדם שמצד עצם טבעו הטוב הוא עושה טוב וחסד עם כל המזדמן לידו, בלי שום התערבות והבחנת השכל כלל, אם טוב הדבר אם לאו, ורק מאחר שהזולת מבקש זאת, וכשמבקש בודאי הוא חפץ בזה, ה״ה ממלא מבוקשו ולהיותו איש טוב בעצם ה״ה מתענג מזה שפעל ועשה טוב לזולתו, במה שמילא בקשתו, דאז הנה התענוג שבזה הוא תענוג בהמי, דהבהמה עיקרה מדות ואין לה דעת כלל, כמו״כ האדם כאשר מתנהג ומתענג בפעולת המדות בלבד, בלי התערבות השכל והבחנתו בין טוב לרע, הגם שפעל ועשה מה שבקש זולתו. הוא רק התגברות האהבה טבעית כלומר וואָס ער האַט זיך גוט גימאַכט מיט דעם וואָס ער האָט גיטאָן דעם אַנדערין וואָס יענער האָט געוואָלט. ויכול להיות שהטוב אשר עשה אינו טוב ולפעמים יכול לגרום צער והיזק. וכמו עד״מ תינוק קטן כשרואה סכין

17) ראה קונטרס ומעין מט״ו פ״א (ע׳ 99).
18) ראה ב״ר פ״ח, יא. פי״ב, ח. פרש״י בראשית ב, ז.
19) ראה סה״מ תרס״ב ע׳ רמד.
20) ראה של״ה פב, ב. שו״ע אדה״ז או״ח סס״א ס״ה. סק״א ס״ג.

או שאר דבר המזיק, וחפץ בזה מאד ובוכה ומבקש שיתנו לו זאת. הנה מי שבטבעו הוא איש הטוב בלי הבחנת השכל וממילא ממלא בקשת התינוק ה״ז יכול לגרום צער והיזק וכן הוא בכל דבר שאין בו הבחנת השכל, ומדות בנ״א צריכים להיות עפ״י השכל דוקא. וכמו במדת הטוב והחסד צריכים להבחין בין טוב לרע. דלפעמים צריכים להשפיע חסד גם למי שאינו ראוי, אך בשביל הכוונה והתועלת שיהי׳ מזה. וכמו אברהם אבינו ע״ה שהי׳ מאכיל ומשקה גם לערביים והי׳ הכוונה בכדי להודיע אלקותו ית׳ בעולם ולקרב את הבריות לאלקות. וכדאי׳ בגמ׳ (סוטה דף יו״ד סע״א) ע״פ[21] ויקרא שם בשם ה׳ אל עולם. אמר ריש לקיש א״ת ויקרא אלא ויקריא (למד לבריות לקרוא שם בשם ה׳ אל עולם, רש״י) שהקריא אברהם לשמו של הקב״ה בפה כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו (לאברהם) אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלקי עולם אכלתם, הודו ושבחו וברכו למי שאמר והי׳ העולם. הרי שהי׳ החסד שלו ע״פ הבחנת השכל וכוונה פנימי׳ בעשיית הטוב שלו.

והנה עוד זאת אנו רואים בעשיית הטוב והחסד דאאע״ה דלבד זאת דעשיותיו היו בהבחנת השכל וכוונה פנימי׳ בכדי לקרב את הבריות לאלקות, הנה עצם עשיית הטוב והחסד אינו מצד טבעו הטוב, כ״א בשביל שהוא רצון ה׳. דכן הוא אמיתת קיום המצות, דקיום המצות צריכים להיות אך ורק לפי דכך גזר רצונו ית׳. דהנה[22] במצות יש חוקים ומשפטים. דמשפטים הם מצות המובנים ע״פ השכל, דגם שכל אנושי מסכים עליהם כמו כבוד או״א, צדקה, להזהר מגניבה, גזילה, וכו׳ ויש מצות שהם חוקים. הרי שכל אנושי יאמר שצריכים לקיים את החוקים באותו החיות שמקיימים את המשפטים, והיינו דכשם שבמשפטים הנה לולי הי׳ צווי השי״ת היו צריכים לקיימם מצד חיוב השכל, הנה כמו״כ צריכים לקיים את החוקים להיותם צווי השי״ת, אבל האמת הוא[23] שצריכים לקיים את מצוות המשפטים כמו שמקיימים את החוקים והוא לפי דעיקר קיום המצוות צריכים להיות לפי שהם צווי השי״ת, וכך היתה עבודתו של אאע״ה במדתו מדת החסד דכל עשיותיו לא היו מצד עצם טבעו הטוב כ״א בשביל לקיים רצון ה׳. ולכן כאשר לא נשלמה כוונה זו הי׳ בו גם מדת הדין וגבורה. וכדאי׳ במד״ר בראשית פמ״ט[24] אברהם הי׳ מקבל את העוברים והשבים. משהיו אוכלים ושותים אמר להם ברכו, אמרו לו מה נאמר, אמר להם אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו. אם מקבל עליו ובריך הוה אכיל ושתי ואזיל, ואי לא הוה מקבל עלי׳ ובריך הוה אמר לו הב מה דעלך ואמר מאי אית לך עלי, הוה

---

21) וירא כא, לג ובפרש״י.

22) בהבא לקמן ראה גם ד״ה הוי׳ לי בעוזרי ס״ב (סה״מ מלוקט ח״ב ע׳ נה) ואילך. וש״נ.

23) ראה סה״מ תרפ״ז ע׳ רג. סה״מ אידיש ע׳ 46.

24) פיסקא ד.

אמר לו חד קסיט (פי׳ הערוך כלי של חרס או מתכות או מכל דבר, מת״כ[25]) דחמר (יין) בי׳ פולרין (מין מטבע, מ״כ[25]) וחד ליטרא דקופר (ליטרא בשר, מ״כ[25]) בי׳ פולרין וחד עגול דרפתא (לחם מ״כ[25]) בי׳ פולרין. מאן יהיב לך חמרא במדברא, מאן יהיב לך קופר במדברא, מאן יהיב לך עיגולא במדברא (מי נתן לך מעולם במדבר בשר, לחם ויין. מ״כ[25]) מן דהוה חמי ההיא עקתא דהוה עקי לי׳ (משהי׳ רואה האורח הצרה ההיא שהי׳ מיצר לו. מ״כ[25]) הוה אמר ברוך אל עולם שאכלנו משלו. דזהו גבו׳ ותקף לפעול על הזולת שיעשה בהכרח. וזהו דכתיב[26] כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה. והיינו דהגם שבטבעו הי׳ איש החסד בעצם מ״מ הנה הנהגתו היתה בהשפעת החסד ע״פ השכל דוקא. וכן כל המדות צריכים להיות עפ״י הנהגת השכל דוקא.

והנה הגם דבעניני המדות הרי יש בזה תענוג גדול, הנה יש ענג שלמעלה מזה, והוא התענוג שבשכל וחכמה, דבהשגה הרי יש בזה תענוג נפלא[27]. וכמו שאנו רואים במוחש דכאשר האדם לומד איזה ענין ומבינו ומשיגו בטוב ה״ה מתענג על זה במאד מאד. ובפרט בהמצאת איזה השכלה חדשה שיש בזה תענוג נפלא וכמא׳[28] צהבו פניו של ר״א כשמצא תוספתא חדתא[29] דתענוג השכל הוא תענוג אמיתי ונעלה באמת, והאדם באשר הוא בחיר הנבראים צריך להיות הטוב והתענוג שלו בענינים הרוחניים דוקא. ובפרט בעניני החכמה, ובזה דוקא יהי׳ ענג נפשו. כי זהו מעלתו על כל הנבראים בהשכל שניתן לו, ונפשו היא נפש השכלית. ובפרט מצד הנה״א שבו, שהיא מבחי׳ החכמה העליונה כידוע[30]. וצריך להיות כל המשכת נפשו וכל חפצו ומגמתו בעסק חכמת התורה, ובזה תתענג נפשו, וע״י זה תתעלה נפשו בעילוי המעלה והמדריגה אשר לכך הוא נברא. דהנה כל דבר שנברא בעולם הוא לצורך איזה תכלית, ותכלית כל דבר הוא כשעולה למעלה ממדריגת עצמו[31]. דכללות כל הנבראים נחלקו בד׳ מדרי׳, דומם, צומח, חי, מדבר, דתכלית הדומם הוא כאשר עולה למעלה ממדריגתו

---

25) = מתנות כהונה.

26) וירא כב, יב.

27) ראה גם ד״ה קדושים תהיו תר״פ פט״ו (נדפס בקונטרס בפ״ע (קה״ת, תשפ״ד) ס״ע יג ואילך).

28) ראה ירושלמי שבת פ״ח ה״א. פסחים פ״י סוף ה״א. שקלים פ״ג ה״ב. קה״ר פ״ח, א (ד).

29) כ״ה בכ״מ בדא״ח (לקו״ת צו ט, א. מסעי צג, ב. סה״מ תרצ״ז ע׳ 175. וש״נ). ובירושלמי וקה״ר שם: אורייתא חדתא שמעת א״ל (ר׳ אבוהו) תוספתא עתיקא.

30) תניא פ״ב (ו, א ואילך).

31) מובא בכ״מ מס׳ העקרים. ראה שם מ״ג פ״א. – הערת כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א בקונטרס ומעין. שיחת י״ט כסלו פר״ת אות וא״ו (תו״ש – סה״ש ע׳ 243). וראה גם ד״ה קדושים תהיו הנ״ל (הערה 27) פט״ז (נדפס שם ע׳ יט).

והוא מצמיח חציר, וכו׳, ותכלית הצומח הוא כשנכלל בחי, ותכלית החי הוא כשנכלל במדבר, ותכלית המדבר הוא כאשר רוחו עולה למעלה, ונכלל במדרי׳ הרוחניות שלמעלה ממנו. וכמו בעסקו בתורה שהיא חכמתו ורצונו ית׳ ואורייתא וקוב״ה כולא חד[32], וכאשר האדם עוסק בתורה, ומעיין היטב להבין הדברים לאמיתתן, הרי הוא מתייחד עם חכמתו ורצונו ית׳ בבחי׳ יחוד עצום וכמ״ש בסש״ב ח״א פ״ה[33].

והנה ע״י התקשרות זו שהאדם מתקשר בתורה ה״ה מתקשר ונכלל בחכמתו ית׳ והיינו דהן בעסק הנגלה דתורה שהיא מהות חכמתו ורצונו ית׳ שכך חייבה חכמתו ית׳ שזה כשר וזה פסול כו׳ וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל נאמר למשה מסיני[34]. והן המה כל ההלכות דתו׳ שבע״פ והטעמים והסברות בהם, הכל הוא בחי׳ חכמתו ית׳ ממש, וכשהאדם עוסק בהם ה״ה מתייחד ונכלל בזה. דאז ה״ה מיוחד בחכמתו ית׳ ממש. והן בעסק פנימי׳ התורה שהיא ידיעת והשגת אלקות דכל עניני ודיני התורה כמו שהם בגשמיותם ה״ה ישנם כמו שהם לאמיתתם בספירות העליונות ובענינים הרוחניים[35], ולדוגמא ההלכה דשנים אוחזין בטלית[36] הרי למטה הוא טלית גשמי ושני אנשים גשמי׳, והלכה זו נלמדת בג״ע דשם אינו שייך ענין הגשמי׳ כלל והלימוד הוא באמיתת מדריגת הענין ההוא כמו שהוא, כמו שגילו לנו רבותינו הרשב״י והאר״י ז״ל וכמו שגילו לנו רבותינו ז״ל בפנימי׳ ענייה בעניני הנפש, דזהו פנימי׳ חכמתו ית׳ הנה כשעוסק בזה ה״ה מתקשר בבחי׳ פנימי׳ חכמתו ית׳ שלמעלה מעלה מגליא שבתו׳[37]. דהנה יש מעלה נוספת בידיעה זאת דפנימי׳ התורה ובפעולתה בנפש, דעם היות שזהו ידיעת המציאות לבד. והיינו דבגליא שבתורה הנה בלמוד ההלכה הרי יודע מהות הדבר. ובפנימי׳ התורה הרי ידיעתו בזה הוא רק ידיעת המציאות בלבד מ״מ הרי יש מעלה גדולה בידיעה זו שיודע ומשיג עכ״פ בחי׳ מציאות הרוחני, שנרגש בנפשו. עס ווערט באַ אים דער ערט, ואז מתקשר ונדבק בזה. ועי״ז הוא יוצא מגשמיותו, ער גייט אַרויס פון זיינע גראָבקייט, ובא למעלת ומדריגת הדקות והרוחניות. וואָס די איידלקייט דערהערט זיך הן בנפשו בעצמו והן בכל עניניו ופרטי עשיותיו, אַז אַלץ איז בדקות ורוחניות בלתי נתפס בגשם בעצם ובלי הרגשת עצמו, והיינו אַז

---

32) ראה זהר ח״א כד, א. ח״ב ס, א. ח״ג עג, א. תקו״ז ת״ו בתחילתו. תניא פ״ד (ח, סע״א ואילך).

33) ט, א.

34) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ״ב ה״ד. שמו״ר רפמ״ז. ויק״ר רפכ״ב. קה״ר פ״א, ט (ב). פ״ה ח (ב). ועוד.

35) ראה עד״ז „היום יום״ י״א אלול.

36) ראה ב״מ ב, א.

37) ראה לקו״ת ויקרא ה, ג.

איטלעכע זאַך וואָס ער טוט הן בלימוד התורה והן בעסק המצות וענפיהן, איז דאָס איידיל. ניט גראָב בעצם.

והענין הוא, דהנה תכלית השפלות של האדם הוא כאשר נופל בהרגשה ונתפס בגשם ובמילא ה״ה מחזיק טובה לעצמו[38]. וכמו שאנו רואים במוחש דיש בטבע בנ״א שהם טובים בעצם ענינם וחפצים לעשות טובה לזולתם, ולפעמים גם מתענגים על זה שעושים אבל הם בעלי הרגשה, ער פילט זיך זייער, ער הערט שטאַרק אָן זיין מהות עצמו, פירוש ער איז באַ זיך אַ מהות דבר יתר על המדה, וטעם הדבר הוא לפי דכל מחשבותיו אדות עצמו הוא רק במעלות עצמו, הן אלו המעלות שישנם אצלו, והן אלו שאינם באמת אצלו רק שנדמה לו שיש לו גם מעלות כאלו אשר באמת אינם אצלו כלל. ובזה הוא הוגה וחושב וועדט זיין אייגענער מהות באַ אים זייער מורגש אַז ער פילט זיך זייער. וכאשר הוא עושה איזה דבר ה״ז בבליטה גדולה ובהחזקת טובה לעצמו, אַז ער טוט יענעם אַ טובה איז ער זיך מחזיק טובה, און זאָגט יענעם, זעהסט איך האָב דיר גיטאָן אַ טובה, אָדער איך טוא דיר אַ טובה, עד כי לפעמים הוא ממרר חייו של חברו, בהטובה שלו ער פאַרביטערט יענעם דעם לעבין מיט זיינע טובות והוא כעין שפיכות דמים ממש. ואין זה מפני רוע לבבו וואָס ער איז אַ שלעכטער אדרבה הוא חפץ בטובתו של חברו, אך בהיותו נתפס בגשם בעצם, ער איז אַ גראָבער מענטש און ליגט אין הרגשת עצמו, יעמאָלט איז במילא אַלץ וואָס ער טוהט איז זייער גראָב, מיט אַ בליטה גדולה און החזקת טובה לעצמו, אבל כאשר יוצא מגשמיותו איז איטלעכע זאַך וואָס ער טוט איז איידיל אָהן אַ בליטה און אַ החזקת טובה לעצמו. אדרבה עס זאָל גאָר ניט ניכר זיין פאַר דעם אַנדערן, און דאָס איז דער טוב וואָס קומט פון דעם לימוד ועבודה פון פנימי׳ התורה.

והנה אחרי הטוב הזה צריך האדם להיות נמשך ובזה יהי׳ כל חפצו ומגמתו, ובזה יהי׳ עונג נפשו, לפי שהטוב הזה הוא לפי מעלת מהותו. ובזה נשלם הכוונה שבא אל התכלית שבשבילו נברא משא״כ כשנמשך אחרי הענינים הגשמי׳ והגופני׳, הרי לא זו בלבד שלא נשלם הכוונה והתכלית שנברא בשביל זה, הרי אדרבא הוא מוריד נפשו ממעלתו ומהותו הנעלה, ויורד למדריגת הבע״ח הגרוע ופחות ממנו באין ערוך. והוא בשני דברים, הא׳ כידוע[39] שכל דבר שהאדם מתקשר בו ה״ה נעשה כמהות אותו הדבר, וכידוע המעשה מרבינו הבעש״ט נ״ע[40] שהראה לתלמידיו איש אחד יושב בבגדי שבת ותמונתו כתבנית

---

38) ראה אבות פ״ב מ״ח. פ״ו מ״ו.

39) ראה כתר שם טוב (קה״ת, תשפ״א) הוספות ס׳ לח (ע׳ פ). וש״נ.

40) הובא בהמשך זאת חנוכת המזבח תר״ם פ״ג (ע׳ ד). סה״מ תרמ״ג ע׳ סה. סה״ש תש״ב ע׳ 7. תש״ג ע׳ 145. שיחה ש״פ מקץ תשד״מ.

שור, והוא לפי שאכל בשר שור, און ער האָט שטאַרק גיוואָלט פלייש, הרי נקשר רצונו בהבשר שאכל ונעשה שור (אמנם בגדי שבת אינם משתנים וכו׳) א״כ כאשר האדם מקשר נפשו ורצונו בדומם או בצומח או בחי להתענג מהם, ה״ה נעשה כמוהם (ועוד למטה מהם, שהרי הוא מקבל מהם והוא התענוג שמתענג מהם) והרי הוא יורד ממעלת המדבר למדריגת הדומם צומח חי, שזה ירידה גדולה מאד והב׳ דמצד מעלתו (מעלת המדבר) הרי שפלותו הוא ביותר דבירידת והמשכת נפשו שנמשך אחרי ענינים פחותים ושפלים ובהם הוא מוצא תענוג נפשו ה״ה גרוע מהבהמה, שהבהמה אין לה דעת ואינה יודעת מענינים נעלים כלל, אבל האדם שניתן לו שכל ודעת וכשעושה מעשה בהמה ה״ה גרוע ממנה[41]. וא״כ הרי הסתת היצה״ר שמסיתו בדברים הנ״ל ה״ז שטות נורא שמטהו מדרך האמת והצדק, ורק מסמא ומעוור עיניו. וכאשר מסיתו לומר שזה טוב לפניו. זאת ישים אל לבו, הכי זהו הטוב שלי לפי מעלת ומדריגת נפשי הניתן לי, וכי זהו כוונת בריאותי בעולם ואדרבה במה שאומר לו שתאוה הוא לעיניים, הרי מפני זה עצמו צריך להתרחק מזה בתכלית שלא להוריד נפשו ח״ו כנ״ל, כ״א הטוב שלו יהי׳ בענינים רוחניים ונעלים, שהן טובים באמת, ובפרט בעסק התורה שזהו טוב ותענוג אמיתי ובזה משלים כוונת בריאתו.

והנה כל זה הוא בדברים המותרים, דעצם הדבר שהוא עושה הוא מותר ורק דע״י עשייתו הוא נעשה שפל וגרוע מן הבהמה אבל עוד זאת דהנה מן המותר בא ר״ל אל האיסור, והוא מה שהיצה״ר מסית ומדיח את האדם גם בדברים האסורים והוא ג״כ באופן זה שמראה לו טוב הדבר והתענוג שיש בזה, ומעורר רוח תאותו עד שאינו יכול לעמוד על נפשו ונכשל בזה ר״ל. ואופן[42] הדרך שמביאו היצה״ר לדברים אלו הוא כמארז״ל (שבת ק״ה ע״ב) כך היא אומנתו של יצה״ר, היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך ועבוד ע״ז. היצה״ר הוא אומן במלאכתו, דבתחלה מסית את האדם בדברים המותרים, שבזה נקל יותר להעביר את האדם אך עי״ז מתעבה ומתגשם נפשו, און דאָס איז דער תחלת מלאכה פון דעם יצה״ר וואָס ער פאַרגרעבט דעם מענטשן דורך תאות היתר, דאָס הייסט אַז לבד זאת וואָס ער מאַכט אים אַ גרייסין מאָג, מיא מאָג דאָס און מיא מאָג דאָס, און געפינט אים אויס כמה היתרים, איז חוץ דעם דער גאַנצער תכלית פון דעם יצה״ר איז אויף צו פאַרגרעבין דעם מענטשין אַז יעדער זאַך וואָס ער טוט זאָהל ער וועלין נאָר דעם גישמאַק אין דער זאַך און דיא תאוה פון דעם. און אַז ער פאַרגרעבט אים איז יעמאָלט הנה הרצונות של הנה״ב מתגדלים ומתרבים לרצות בכל דבר. והרצון הוא בתוקף מאד שמתאוה מאד בכל דבר תאוה. דהנה יש כמה חילוקי

41) ראה קונטרס ומעין מט״ו פ״ב (ע׳ 101).

42) בהבא לקמן ראה גם ד״ה קדושים תהיו הנ״ל (הערה 27) פי״ז (נדפס שם ע׳ כא ואילך).

מדרי׳ בטבע הנה״ב, יש מי שהנה״ב שלו אינו חזק כ״כ, והיינו שיש דברים שמתאוה להם, ויש דברים שאינו רוצה ומתאוה כלל, ומה שמתאוה ג״כ אינו בתוקף גדול כ״כ (עס איז רעכט אַז ניט אויך), ויש מי שהנה״ב שלו בתקף גדול. דהיינו כל מה שעיניו רואות וכל הידוע לו שיש מציאות דבר תאוה ה״ה מתאוה לזה (ער וויל אַלץ) והתאוה הוא בתוקף גדול בהתעוררות גדולה, ולא ינוח ולא ישקט עד שממלא תאות לבו גם בדבר האסור.

אמנם לפעמים יכול להיות דגם כאשר הנה״ב שלו, הנה בעצם טבעו אינו בתוקף גדול מצד עצמו, והיינו מדרי׳ הא׳ הנ״ל בטבעי הנה״ב, אבל הוא נעשה בתוקף ע״י ריבוי השיקוע ר״ל בעניני התאוות, שנעשה עי״ז עב וגס בעצם, ער ווערט זייער זייער פאַרגרעבט, וכמו שאנו רואין במוחש דעם היות שבעצם אינו בתוקף כ״כ, אמנם ע״י ריבוי הפעמים שממלא תאותו בהתענוגים דדברים הגשמי׳ והחומריים אפילו המותרים שנעשה עי״ז תוקף הנה״ב ביותר, לרצות בכל דבר ובתוקף מאד. וידוע[43] דהתוקף דנה״ב גורם חלישות הנה״א, וכמאמר[44] תוקפא דגופא חולשא דנשמתא, דתוקף החומרי׳ דנה״ב גורם חלישות הנה״א. דלא מבעי שמתרחק מאד מתורה ועבודה שבלב זו תפלה[45], דאינו שייך כלל שיבין איזה ענין אלקי ויתבונן בו ויורגש הענין האלקי בנפשו עד שיתפעל בבחי׳ המשכת הלב לדבקה בו ולהכלל באלקות כו׳, דלכל זה אינו שייך כלל וכלל, אלא שגם זאת שאין פחד אלקים לנגד עיניו[46], ושוכח על אלקות עד שמה שדבר ההוא הוא נגד רצון ה׳ אינו מונע ומעכב אותו מעשייתו, וטעם הדבר הוא מפני שאין האלקו׳ ורצונו ית׳ נרגש בנפשו להתפעל מזה. ועם היות שאינו כופר ח״ו בה׳ ותורתו, ויודע שהתורה אמת ושזה אסור ע״פ התורה, אמנם ג״כ אינו נרגש בנפשו האיסור שזה יהי׳ לו מניעה ועיכוב ושיוכל לעמוד נגד רוח תאותו. וכ״ז הוא מפני ריבוי השיקוע בתאוות היתר, הרי הנה״ב שלו נתגבר ביותר, והנה״א נחלש ביותר, ולזאת כשהנה״ב מסיתו ומראה לו טוב הדבר, הנה גם היותו דבר איסור ממש, ה״ה נמשך אחריו ונכשל בזה ר״ל דכל זאת בא מהסתת היצה״ר בדברים המותרים.

והנה הבעלי עסקים שעוסקים כל ימיהם בעסק מו״מ, ואינם שייכים לענינים אחרים כמו להתאות תאוה ולהתענג בתענוגים גשמיים, אלא כל ימיהם עסוקים במסחרם, אשר העסק במו״מ מצד עצמו הוא היתר ויש בו צורך,

---

43) ראה סה״מ תש״ט ס״ע 64-63.

44) ראה זח״א קפ, ב. שם קמ, ב. – הערת כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א בקונטרס ומעין.

45) ראה תענית ב, א.

46) לשון הכתוב – תהלים לו, ב.

וכמארז״ל במשנה (אבות פ״ב[47]) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ כו׳. הנה[48] גם בזה יש כמה הסתות ופיתויים מהיצה״ר המעבירים את האדם על דעתו ועל דעת קונו, והיינו ענין ריבוי הטרדא בעסק שמוטרד בזה יום ולילה עד שמונע אותו מלימוד התורה ומלהתפלל בצבור ולכוון פי׳ המלות ע״פ פשוט עכ״פ, מפני שמדמה בנפשו שע״י שיתעכב בתפלה לשמוע באזניו מה שהוא מוציא בפיו בכוונה פשוטה לכל הפחות להשמיע לאזניו מה שהוא מוציא מפיו. ולהתפלל בצבור ולהתעכב זמן בלימוד התורה ע״ז יפסיד שלא יקנה וימכור בעת ההיא. ובאמת זהו שטות נפלא, דכאשר ישים לבו ודעתו לראות את הנעשה אתו ובכללות העולם, הלא יראה האדם לעינים אשר כמה פעמים ילך בדרכי המסחור וישמור הדברים בעתם ובזמנם, ומרבה בשיחה ותחבולות שונות ויתעסק בטרחא גדולה במאד, ואחרי כל זה הנה לא ירויח כל מאומה או גם יפסיד, ולפעמים הנה במעט זמן ובמיעוט עסק ירויח, וא״כ מי יאמר אשר בהעכבה שלו שיתעכב בבהכנ״ס להתפלל במתון וללמוד אחר התפלה יפסיד אולי יותר טוב לפניו שלא ירבה בהתעסקות ובעזה״י ירויח במעט זמן, ובפרט אם לא הי׳ שוכח על ה׳ אשר הוא הנותן לו כח לעשות חיל[49], וברכת ה׳ דוקא היא תעשיר[50]. ועצם העסק הוא רק בדרך עשיית כלי במה שתשרה הברכה, אבל העיקר הוא ברכת הוי׳, א״כ הלא צריך להיות מסור לה׳ (דאַרף ער דאָך זיין איבער גיגעבן דער עיקר צו אלקות) שהוא הזן ומפרנס אותו. ורק צריכים כלי לזה, והוא העסק, אבל די במעט התעסקות ג״כ, וזהו דכתיב[51] וברכך ה׳ אלקיך בכל אשר תעשה. שצ״ל העשי׳ לפי שההשפעה באה ע״י לבושי הטבע, דהגם דמזונותיו של אדם קצובים לו מר״ה ועד יוהכ״פ[52], מ״מ הלא אדם נידון בכ״י[53] באיזה אופן תהי׳ ההשפעה וצריכים כלי לזה, והכלי צריכה להיות טהורה וראוי׳ לקבלת ברכה העליונה. א״כ הרי זה שטרוד הרבה בעסק ומדמה שאין באפשרו לעסוק בתורה ולהתפלל כדבעי מפני שיפסיד ח״ו ע״ז הוא דמיון כוזב ושטות גדול באמת דממ״נ אם ח״ו לא יש קצבת והמשכת החסד מלמעלה ר״ל בר״ה ויוהכ״פ, מה יועיל לו ריבוי ההתעסקות. ואם יש קצבת והמשכת החסד מלמעלה אינו צריך ריבוי עסק ודי גם במעט עסק מאחר שהוא לבוש לבד. מאחר שהעיקר הוא ברכת ה׳. דכל בעל עסק רואה זה במוחש ממש, וזהו למען דעת כל עמי הארץ כי הוי׳ הוא האלקים

47) משנה ב.
48) ראה המשך וככה תרל״ז (קה״ת, תשע״ג) פ״מ (ע׳ מב).
49) עקב ח, יח.
50) משלי י׳, כב.
51) ראה טו, יח.
52) ביצה טז, א.
53) ראש השנה טז, א.

כו/2 אלקים הוא בגימט׳ הטבע[54], והוי׳ הוא למעלה מן הטבע, דבאמת הנה הטבע הוא למעלה מן הטבע[55]. וראי׳ זה במוחש הוא ע״י לימוד התורה והעסק בעבודה דהבעלי עסקים יודעים ורואים דהכל הוא מהשי״ת. אמנם ידיעה זו הוא מקיף בלבד. וזהו למען דעת כל עמי הארץ, אַז די ידיעה דאַרף זיין אין אַ פנימיות ואז יכירו דאין עוד מלבדו[6].

54) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ״ב. ראשית חכמה שער התשובה פ״ו ד״ה והמרגיל (קכא, ב). של״ה פט, א (דאיתא בזהר): קפט, א (ומרומז בזהר): שח, ב. שו״ת חכם צבי סי״ח. שעהיוה״א רפ״ו (פ, א). לקו״ת פ׳ ראה כב, סע״ב ואילך.

55) ראה סה״מ תרפ״ט ע׳ 96. ד״ה שובה ישראל שנה זו פ״א־ב (לעיל ע׳ 000). וראה בארוכה קונטרס טבע ולמעלה מן הטבע – משיחת אחש״פ תרצ״ג (נדפס בשיחות קודש תר״פ־ת״ש (כפר חב״ד, תשמ״א) ע׳ 176 ואילך).

הוספות

יומן כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע משנת תר״צ

יד. ערב סוכות

עמידה 7.

נעשה סוכה קטנה בסמוך לחדרי וסוכה גדולה בחצר. מקוה. הכנה ליו״ט. ודא״ח.

סעודה 7 ואז עד 9.

10½ שינה.

ש״ק יום א׳ דיו״ט

קימה 5. הכנה לדא״ח. סיום התפלה 4½. סעוד׳ 5-4. מנחה. סעודת ערב 11½-9. 11 שינה.

א. ב׳ דיו״ט

קימה 5. תפלה 10-2. סעודה 3-2. דא״ח מאמר בסכות תשבו[1], 5 עד 20 על 7. הבדלה. ש״ב מר שניאורסאן משעה 12½-9. לילה סעודת 1½ שינה.

ערב סוכות כתבתי לכ׳ אמי מורתי ולרעייתי מספר 32, בצירוף צעק ע״ס 500 דאל׳.

ביום א׳ דיו״ט קבלתי מכ׳ רעייתי מצום גדלי׳ והיום מכתבה מד׳ תשרי.

ב. א׳ חוהמ״ס

קימה 7.

קודם התפלה חזרתי המאמ׳ בסכות תשבו.

אמרתי להם ג׳ דברים:

א) בשם הוד כ״ק אאמו״ר הרה״ק זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע דאיך אפשר לומר דעיקר השכל הוא השתוממות דשכל אנושי הוא קאלט, הגבלה און ניט אמת (ורק גורם לאמת) אלא דתירץ דהעיקר הוא הנמשל דהמשל אינו אמת וכמו מלך תועה ביער ואבד גם עבדיו ומשרתיו שאינו במציאות והוא רק משל, ובהיות כי שכל אנושי הוא משל, ויש בו מקורו שהוא הגרעין האמת שבו, ובמקורו בשכל אלקי העיקר הוא השתוממות ולכן גם בשכל אנושי הוא כן.

---

1) הכוונה חצי השעה עשר (היינו: 9:30) וכן בכל מקום לקמן (בהיומן והמכתבים) שנרשם ½ וכיו״ב.

2) נדפס לעיל ע׳ ג ואילך.

ב) ונוזלים מן לבנו״ן, לבנו״ן הוא ל״ב נו״ן, פנימי׳ חכ׳, ופנימי׳ בינה, ויא קאן זאיין מזל, נאר עס רינט און מיא וייס ניט פון ואנען. והגדתי להם ביאור בענין ריבוי האור ומיעוט הכלי׳ דתהו[3] וענין התרגשות הכחות.

היום עבר בסדרו הרגיל. לרעייתי תי׳ מספר 33 מסדר דיו״ט[4]. 1 שינה.

ג. ב דחוהמ״ס

קימה 7.

עבודת היום כרגיל. בשעה 7-9 אסיפה קטנה דבר התרחבות אגודת חסידי חב״ד. בערב הי׳ סעודת שמחת בית השואיבה[5]. היו הרבה מאנ״ש שי׳ משעה 10 עד 1½.

לרעייתי מכ׳ 34 מסדר הנ״ל[6]. לכ׳ אמי מורתי. לבתי חנה תי׳.

ד. ג׳ דחוה״ס

קימה 7.

סדר היום כרגיל.

ה. ד דחוה״ס

קימה 7.

סדר היום כרגיל.

2-4 אסיפת רבנים ממחוז ברוקלין כי״ח רבנים.

12 לילה תהלי׳ סיום בשעה 3½.

ו. הושענא רבא

מקוה. מכ׳ נו׳ 35 לרעייתי ובנותיי יחיו וחתני רמ״מ שי׳ כללי.

הייתי ניעור כל הלילה.

הושענא עבור דודי[7]. חתני רש״ג שי׳ ולעצמי.

6½ תפלה ערבית. 6-9 קידוש. ואני בחדרי מכין המאמ׳ דשמע״צ.

9 קידוש וסעודת יו״ט אוכלים ג׳ מנינים שי׳ נגמר בשעה 12½.

ש״ק שמע״צ

קימה 6 בקר.

---

3) ראה ד״ה בסוכות תשבו פ״ו-ז (לעיל ע׳ י-יב).

4) נדפס לקמן ע׳ כט-ל.

5) אודות התועדות זו והתועדות דשמח״ת, ראה גם בתולדות חב״ד בארה״ב ע׳ נה ואילך.

6) נדפס לקמן ע׳ ל-לא.

7) הרה״ח ר׳ משה הארנשטיין, חתן כ״ק אדמו״ר מהר״ש נ״ע.

תפלה בציבור 2־10.

סעודה 4־3.

חסידות המאמר למען דעת[8] 6־8¼.

קידוש בחדרי והילוך לחדר התפלה. 9־9½

דיבור ברבים. השמחה גדולה. 9־11

מאמר. 11־12½

הקפות 3½־12½.

מנוחה בחדרי עד 3.

סעודת יו״ט משעה 3 **עד** 7½ **בקר.**

א. שמחת תורה

קימה 9.

תפלה. 2־11½

מנוחה. 2־3½

קידוש. 3½־4½

מנחה ומנוחה. 4½־5½

סעודה. 5½

הפסק על שעה והנני הולך לחדרי. 7½

בשתי שעות אלו דברתי בדבר הקשר מהסוחרי׳ על לימוד התו׳, כי טוב סחרה.

באתי חזרה, הדיבור אימתי קאתי מרי[9]**.** 8½

סיום הסעודה בשמחה גדולה. 12½

עם הרב ניסן טילושקין בחדרי על אודות הסתדרות אגו״ח. 12

בשעה 12 **קבלתי פ״ש טע״ג מביתי וענית להם בטע״ג.**

שינה. 2

ב. כד תשרי

קימה 8.

תפלה. 8־10

---

8) נדפס לעיל ע׳ יד ואילך.

9) מהדורא קמא יצא לאור בקונטרס בפ״ע – נ״י. תר״צ. המהדורא תנינא – עם הוספות וביאורים – יצא לאור בשנת תרצ״ז, ונדפס בלקו״ד ח״ב רפו, ב ואילך.

עריכת מכ׳ לרעייתי תי׳ מספר 35[10]. וסדר היום כרגיל. קבלת אנשים. התחלת הכתיבה דהשיחה דש״ת.

ג. כה תשרי

קימה 8.

הסדר היום כרגיל מכ׳ לכ׳ אמי מורתי, כתיבת השיחה דש״ת. קבלת אנשי׳.

10-12½ אסיפת אגו״ח חב״ד, משתתפים ק״ן איש.

ד. כו תשרי

קימה 8.

סדר היום כרגיל, בשעה 12 צהרים סיימתי כתיבת השיחה, והנני מתעסק בסיום המאמר דבסכות תשבו. קבלת אנשי׳. 10-9 הרב יונג.

בשעה 11-10 אסיפת רבני ברוקלין בדבר ועד לעניני הכלל.

ה. כז תשרי

קימה 8.

הסדר כרגיל. הנני מתחיל לכתוב המאמר למען דעת ובשעה 6 ערב הנני גומרו.

10) נדפס לקמן ע׳ לא ואילך.

חלקים ממכתבי כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע משנת תר״צ*

ב״ה מוצאי יו״ט ראשון של חגה״ס תר״ץ

. . . דיא ערשטע טעג יו״ט איז דורך גיגאַיינגען ב״ה זייער פאַיין, מיא האָט גיזאָגט אַז דיא דירה ואָס מיר גיפינען זעך איצטערי״ שטייט אין אַ קריסטלעכן אָרט (ויא מאַכאַואַיע אין פּטרבורג), האָט מען גיזאָגט אַז עס ועט זאַיין וויניג מענטשן, דיא פּאָר טעג ואָס פון יוה״כ לסוכות האָט מען שיים בעמערקט אַ אידעשע עלימענט אין גאַס.

דעם 1־טין אועגט סוכות זאַיינען גיוען בעת סעודת יו״ט גיזעצין אַ 2 מנינים אידן, באַיין טיש איז גיוען 15 מענטשין גיגעסין, און גלאַט אַזיי זיינען גיוען אַ 2 מנינים.

שבת האָב איך גידאַוינט פאַר זיך, בין איך אַרויס צום טיש צוא קידוש 4½י, און מיר האָבין גיגעסין 15 מענטשין און אַ 3 מנינים אידין זאַיינען גיוען, און גלאַייך נאָכין עסין האָט מען גידאַוינט מנחה.

איך בין פון ואַרמעס ביז סעודת יו״ט גיוען באַיי זיך אין צימער (איך הער באַיי זיך אַז מיא דאַוינט) די סעודה איז גיוען 10½, האָב איך גיהאַט אַ 5 שעה צייט פאַר זיך, און איך בין גיוען טאַקע אַליין, און 11½ בין איך אַרוייס צו קידוש, איז זיינען גיוען אַ 4 מנינים אידין חוץ דיא ואָס עסין, אין טיש, מיא האָט גיזונגען, איך האָב גירעט אַפּאָר ווערטער

. . . דער ענין האָט גידוערט בערך אַ שעה מיט אַ ¼ און איך בין אַוועק פון טיש, און דער עולם האָט גיכאַפט אַ טענציל אַ שעה בערך, דעם אָנדער טאָג יום טוב בין איך אופגישטאַנין 5½ ביז טאָג האָט גידוערט 1½ שעה, דיא חסידות איז שיים באַ מיר כמעט גיוען אינגאַנצין גיפּלאַנט און אַביסיל פאַרטיג.

10 אַזייגער האָט מען זעך גישטעלט דאַוונען איך האָב גידאַוונט מיטן מנין, האָט גידוערט ליינגער, האָט מען אָפּ גידאַוינט 2 אַזייגער, דער עולם איז אַוועק אין סוכה מאַכין קידוש עס האָט גידוערט אַ ½ שעה, און נאָכדעם בין איך אַרוייס צוא קידוש און עסין, עס האָט גידוערט ביז 4½, נאָכדעם בין איך אַוועק צוא זיך.

אין גאַס רודערט זיך עס גייט אָן עין הרע אַ עולם, עס האָבין זיך צונייפגיקליבין אַ 600 מענטשין בערך, 5 אַזייגער האָב איך אָנגיהייבין ריידין חסידות², 1 שעה מיט אַ ¼, אַ חסידות פאַר חסידים, ניט פאַר אַמעריקאָנער אידין, מיא דער ציילט

---

*) הניקוד ניתוסף ע״י המו״ל.

11) 184 ברוקלין עוו. וראה „בית משיח״ גליון 295 ע׳ 16.

אַז עס זאַיינען גישטאַנען אַגרייסער עולם אייפין גאַס, מיא האָט גירעכינט אַז עס ועט זאַיין אַזאַ חסידות ויא ראש השנה, ואָס אַלע ועלן פאַרשטיין, זאַיינען גיקומען אפילו פרוען אייך, אָבער איך האָב גיפונען פאַר נייטיג ריידין אַ חסידות ואָס זאָל זאַיין ואָס צוא הערין, און טאָמער ועלן דיא פּראָסטע אידין ניט פאַרשטיין איז אייך נשקשה, נאָר דעם אָנהייב דיא פראַגין אין דעם פסוק ואָס איך האָב גירעט, און צום סוף דער תירוץ און ערקלערונג פון פסוק זאָהל איך זאגין אַזאַ זאַך אַז דיא פּראָסטע זאָהלין אייך פאַרשטיין, און אַזיי איז גיוען.

נאָך חסידות איז אייף מיר אַלץ גיוען נאַס, איך האָב זעך אָפּ גירוט באַיי זיך אין צימער אַ 1½ פאַרשלאָסין, דער עולם איז גיוען אין סוכה (אין הייף סוכה זייער אַ גרייס, אָט אַזיי ויא עס איז גיוען באַ דיא תמימים אין ליובאַוויטש), און אייפין הייף און מיא האָט פריילעך גיזונגען און גיטאַנצט.

אַזייגער 8 האָב איך גיטרונקען טיי באַ זיך אין סוכה, גאַנץ אַליין, 9 אַזייגער איז גיקומען פישל שניאורסאהן איז גיזעסין ביז 10.

ב״ה ג׳ יום ב דחוהמ״ס אור ליום ג׳ דחוהמ״ס שעה 1 לילה

. . . ערשט בין איך אַראַיין צו זיך אין צימער פון סוכה ואו איך האָב פאַרברַאכט מיט דעם עולם אַ פּאָר שעה[5], דיא צייט איז גיוען אַ אָפּגישטעלטע שוין פון פריער און עס האָבין זיך צונייפגיפאָהרין אַ 40 30 מנינים אורחים (פון נויאָרק און אַנדערע שטעטליך, דיא שטאָט איז גרייס מיא פאָרט מיטין פאַיעזד אַ 2 שעה), מענטשין נכבדים, און ¼ אייף 11 בין איך אַראַיין אין סוכה, עס איז גיוען קין עין הרע גיפּאַקט אַ 80 אָדער מער מנינים אידין, קראָספּעדענטין פון צייטונגען.

מיר האָב איך גיהייסין געבין יין, קין משקה ויל איך ניט טרינקען, און יין איז בעסער, מיא זאָגט לחיים.

. . . אין דעם עולם איז גיוען אַ 5 מנינים רבנים פון פערשידענע געגינטין (אין נויאָרק מיט אירע שטעט), אַ סך עלטערע חסידעשע אידין, אַסך גבירים בעווסטע, אַ היפשער עולם יונגע לייט דאָקטוירים אדואקאטין דיערקטאָרין פון בייגק.

נאָכדעם ויא איך בין גיוען בערך אַ ½ שעה, און מיא האָט אייך גיזונגען און גיוען זייער בעגאַייסטערט, האָב איך גירעט בערך אַ מינוט 15/20, דער אינהאַלט אַז אידין טיילען זעך און דאַרפין זעך ניט טיילין נאָך דיא לענדער, אידין האָבין איין נקודה ואָס האַלט אויף דעם גאַנצין פאָלג, תורה און עבודה און ערקלערט ואָס איז אַ אידעשע האַרץ און חאַראַקטער, און ויא מער ניט עס פאַלט אַ גויסער שטייב און דאָס דאַרף מען אָפּ רייניקין.

גיוען גאַנץ גוט ערקלערט, און דער עולם האָט גוט פאַרשטאַנען, נאָכדעם האָט מען וואייטער גיזונגען גיזאָגט לחיים, און דער עולם איז גיוען חסידישקדיק אופּגילייגט.

נאָכדעם האָב איך וייטער גירעט אַ 20/25 מינוט ויא דער עיקר פון אַלץ איז מדות טובות, און האָב אוייסגימאָלט אַ שלעכטין חאַראַקטער און אַ גוטין פיהרונג, דער עולם איז גיוען מיט אָפענע מאיילער גישטאַנען אייף דיא ביינק גיהערט אַזיי טיף, מיא האָט יעדער ואָרט ויא גישלונגען.

נאָכדעם איז גיואָהרין אַזאַ גיזאונג מיט אַ גרייסע שמחה. עס איז דורך אַ 15 מינוט האָב איך גירעט נאָך אַ 5/6 מינוט, אַז דיא אַלע גוטע זאַכין זאַיינען באַ דעם מענטשין אין האַנט, און ער קאָהן אייף זיך וירקין, און באַ אידין איז יעדער איד אַ חלק פון דער גאַנצער פאָלג. און גיזעסין נאָך אַ מינוט 15 און בין אַוועק צו זיך, דער עולם פאַרבריינגט נאָך מיא האָט גימאַכט אַ ריקוד.

. . . מיא האָט גיבעטין אַז מיא זאָל מאַכין מאָרגין ואַייטער אַ פאַרבריינגען, האָב איך גיזאָגט אַז זיי קענען דאָס מאַכין, אָבער איך קאָן ניט זאַיין דער באַיי, אי״ה שמחת תורה ועלן מיר מיט דעם אייבער׳ הילף פאַרבריינגען.

צום פאַרבריינגען איז גיקומען דער בעואוסטער חזן יאָסעלע ראָזענבלאַט, דאַ אין אַמעריקא, קאַנאַדע קערט מיט אים דיא ועלט, ער איז קיקומען זינגען, און האָט גיזונגען דער עולם איז גיוען זייער צופרידין.

מוצאי שמחת תורה, תר״צ

. . . ערשט 12¾ נאָך הבדלה באַיי זיך אין צימער, ב״ה זייער גוט פאַרבראַכט דיא 2 טעג יו״ט און אָן משקה.

. . . הושענא רבה באַ דער נאַכט מיט אַ מנין נאָהענטע אידין האָט זער גיזאָגט תהלי׳ גאַנץ גישמאַק, גיענדיקט דעם תהלים האָבין מיר 3½, נאָכדעם בין איך אַוועק צוא זיך אין צימער, און בין דיא גאַנצע נאַכט גיזעסין, אייף דער נאַכט איז באַ מיר זייער אַסך האָפענונג אַז איך זאָהל קאָנען בעזה״י פאַרבריטין דיא חסידות ואָס מיא דאַרף שמיני עצרת ריידין, אַ 4 שעה האָב איך זער פאַרנומען מיט דעם, נאָכדעם צוא גילייגט זער אייף אַ 2 שעה. 10 אַזייגער האָט מען זער גישטעלט דאַוונען, דיא האַרץ איז אַ הושענא רבה־דיקע עס האָט זער אַביסיל גידאַוינט, עס איז גיוען אַ גרייסער מנין, עס זאַיינען גיקומען אורחים פון אַרום נויאָרק, אַ 2 מנינים בערך עלטערע און מיטעלע, אייך אינגערע, אַלע דאַוונען, אַלע פיהלין דעם טאָג, און איך אייך מיט אַלעמען צוא זאַמען.

. . . דעם ערשטין מאָהל קאָהן איך ניט אַליין איבערגעבין יעדערין פון מאַיין פאַמיליע זאָל גיזונד זאַיין דיא הושענא ואָס איך האָב פאַר זיי אַליין באַ דער נאַכט צואזאַמען גיבונדין, איך האָב אין מאַיין הושענא האַי יאָהר גימאַכט מער ריטלעך בכדי איך זאָהל מיט מאַיין מחשבה זאַיין מיט אייך אַלעמען צוא זאַמען בעת איך האָב גיזאָגט הושענות, און שמייסענדיק דעם בריק מיט דער הושענא.

. . . 1½ האָבין מיר אָפגידאַוינט, גיגעסין סעודת יו״ט און 1 אַזייגער גיפאָהרין

אין וואַסער, 3½ גיקומען צואריק, גימוסט עטליכע מענטשין נכבדים ואָס זאַיינען גיקומען אורחים צוא נעמען זעהען זעך מיט זיי,

צוא וישין זיי איינער ואָס מיט 60 יאהר צוא ריק איז ער גיוען אין ליובאַוויטש, און דער קאָנט מיך אַלעס דיא איינלעכקאַייט צום זיידין[12], עס איז אינטערעסאַנט צוא צואזעהען דיא התפעלות פון אַזאַ קלוגין זקן, דער אייבער׳ זאָהל אים געבין אריכות ימים. דאָס דוערט אַלע צוא זאַמען 40 מינוט.

. . . 6½ דאַוונט מען מעריב, אַ הפסקה אייף קידוש 2 שעה, איך גיי צוא זיך אין צימער, איך דאַרף זייער נייטיג האָבין צייט אייף לערנען און טראַכטין חסידות (היא זאָגין חסידות דאַרפמען נאָך מערער האָרעווען ויא אין ריגא, ואַיילע מיא דאַרף דער נעמען פאַר ואַקסענע פאַר גיליוערטע מענטשין).

דער עולם איז זעך משמח אין סוכה, עס הערט זעך גיזאַנג און טענץ, עס איז זעך צוא נייפגיקומען אַ גרייסער עולם, מיא קומט און מיא גייט אַוועק.

8 אַזייגער גייט מען צו הקפות, מיר האָבין 4 ספרי תורות, דער סדר פון הקפות איז דאָך ב״ה בעקאַנט, 10¼ גיענדיקט הקפות, אַוועק צוא זיך אין צימער.

10 אַזייגער גייט מען צום טיש, איך מאַך קידוש און מיא עסט בלא עין הרע מיט 3 מנינים, דיא גיהייבענע אורחים און די אייגענע, 12 ענדיקט זעך דער טיש.

שמיני עצרת שטעלט מען זיך דאַוונען 10 אַזייגער, גיענדיקט 2½, דער עולם איז זייער אופגילייגט, איך בין זייער ערינסט, מיא דאַרף רעדין חסידות, מיא דאַרף פאַרברייגען, מיא דאַרף אופטאָן, מיא דאַרף אופהייבין דיא אונטערשטע בערועגע.

. . . דער עולם גייט מאַכין קידוש, 3 אַזייגער גיי איך צום טיש, מאַך קידוש און סעודת יו״ט עס עסין אַ 4 מנינים, עס זאַיינען גיקומען מענטשין פון נויאָרק ואָס זיינען אַרוייס גאַנץ פרי גיגאַיינגען 4 שעה צייט (איינער איז גיקומען צוא שמחת תורה׳דיקען פאַרברייגען 9 אַזייגער, און איז אַרוייס פון דער היים 3 אַזייגער באַיי טאָג ער איז גיגאַיינגען 6 שעה צוא פוס), 5½ עסט מען אָפּ, מיא דאַוינט מנחה.

5 אַזייגער הייבין זעך אָן קלייבין מענטשין צוא חסידות צוא שמחת תורה, 6 אַזייגער גיי איך רעדין חסידות דעם מאמר למען דעת כל עמי הארץ כי ד׳ הוא אלקים[8], עס דוערט ביז 8¼, אַ חסידות ואָס פאַר דעם עולם, גירעט ב״ה זייער דייטלעך, עס איז גיוען פול אַלע דריי חדרים, די ואַראַנדע. די פאַגאָדע איז זייער גוט ואַרעם, די פענסטער זאיינען אָפען און אַגרייסער עולם ואָס האָט ניט גיקאָנט

12) כ״ק אדמו״ר מהר״ש נ״ע.

און אייך אַזעלכע ואָס האָבין ניט גיוואָלט שויצין, שטייען אין הייף און הערין, פאַר באַייגייער שטעלין זיך אָפּ אייף אַ ויילע (אָט די פאַר באַייגייער טראָגין פאַנאַנדער די נייס איבערין שטאָט, זאָגאַר אָווטאמאבילין האָבין זעך אָפּ גישטעלט אייף אַ ויילע ויסין ואָס קומט דאָ פאָר, עס מאַכט פּאָפּוליער, עס גיט אַ גיוויסע בעקאַנטמאכונג אין דער מאַסע).

די חסידות נעמט אַרום דעם גאַנצין עולם, אַלע הערין, און מי הערט מיט אינטערעס, עס איז זייער ליכטיג עס ברענען אַפּולע לאָמפין, אַז איך ואָלט גיוען איינער פון די זאייטיגע ואָלט איך זייער הנאה גיהאַט פון דער פאַנאָראַמאָ.

עס איז זייער אינטערעסאַנט דער אוייסמישונג פון דעם עולם אַ זקן אַ אוייסגוייקטער חסיד, אַ רב מיט אַ שיינער באָרד און יונגער מאַן מיט פיילישע פיאות, אַ גלוח מיט אַ גילדענער קייטעלע און אַ רונג אייפין האַנט, אַ מתנגד מיט אַ צילינדער און אַ רב אַ גילוח, און אַ באָכערעל אַ סטודענט מיט אַ היטעלע, אַלע שטייען אין דער הייך, דער אין דעם וינקעל, און דער אין דעם וינקעל, און מיא הערט.

9½ מאַך איך קידוש באַיי זיך, זאיינען דער באַיי נאָר די אייגענע בערך אַ מנין, 9 אַזייגער גיי איך אַרוייס צום עולם פאַר ברייגנגען, מיא גיסט מיר אָן אַ גלעזיל משקה, איך זאָג לחיים, מי זינגט עס איז פריילעך, די אייגשאַפט ווערט פון מינוט צוא מינוט מערער, איך האָב אַ פּאָר מאָהל גירעט צוא 5/7 מינוט ניט מער איך פאַר ברייגנג ביז 11½ איך גיי אַועק צוא זיך.

אין דעם ואָס איך האָב גירעט האָב איך גישאַפין קורצע ווערטער טיפע און דייטליכע פאַר יעדער פּראָסטין מוח, ויא דער עיקר איז אחדות און אהבת ישראל.

12½ גייט מען צוא הקפות, דער עולם קייפט אתה הראת, איך זיץ אין אַ וינקעל אייף מאַיין אָרט, און בעטראַכט זיך דעם מצב ואָס עס טוט זעך . . . זיצין זיץ איך מיטין פנים צום ואַנט, און דאָ גייט פאַר דער האַנדעל.

עס דוערט אַ ½ שעה בערך, און מיא הייבט אָן זאָגין אתה הראת מיטין בעווסטן סדר, באַ מיר איז גיבליבען בהחלט אַז איך זאָל זעך פירין מיט דעם גאַנצין סדר ויא אין דער היים.

. . . מיר זאַיינען גיגאַיינגען דיא ערשטע הקפה און דיא זיבעטע מיט דעם גיוויינליכען סדר, דער עולם האָט אַזיי שטאַרק גיזונגען צוא גיפּאַסט זייער גוטע ניגונים מיט גרייס בעגאַייסטערונג אַז עס האָט גיהייבין דיא גאַס, טראָץ דעם ואָסעס איז זייער שפּעט איז גיוען אַ ריזיקער עולם אייך אייפין גאַס, מיא זאָגט אַז עס איז גיוען קינדער ואָס דיא עלטערין האָבין גיבראַכט, גרעסערע הערין און זעהען און קלענערע גיהייבין אייף דיא הענט, זאָגאַר פאַר באַייגייער און פאַר באַיי פאָרער האָבין זעך אָפּגישטעלט זעהען ואָס עס קומט פאָר.

נאָך אונזער ערשטע הקפה האָבין מיר איבער גיגעבין דיא ספרי תורות אַנדערע און דער גאַנצער עולם ואָס איז גיוען אין דעם צימער אַ 300 מענטשין זאַיינען אַוועק אַ טאַנץ, און אַזיי אין דעם 2־טין צימער און אין דעם 3־טין צימער. עס איז טאַקע גיוען זייער הייליג גאַיסטערדיק, דיא הקפות האט גידוערט ביז 3½.

בין איך אַוועק צוא זיך אין צימער דער ועלטיקער עולם איז זעך פאַנאַנדער גיאַיינגאַנגן, און עס איז גיבליבען אַ עולם פון אַ 30 מנינים בערך אייף ועטשערע נאָר אייך האָבין מיט גיבראַכט עפעס חלה מיט זיך, אַ 200 חלות (קליינע) האָט מען דער לאַנגט צום טיש, 4½ גיי איך צוא ועטשערע. מיא זינגט מיא טאַנצט יעדעדער אייפין אָרט, אַ 3 מאָל האָב איך גערעט צוא 10 מינוט בערך, און דער עולם איז שטאַרק צופרידין, אַלע האָבין זעך אָפּ גילעבט דער ואַרעמט, מאַיין צוא שטאַנד איז מיר צוא ויסין, אין מיטין איך בין גיוען פאַרטראַכט עס האָט זעך צוא טיילט דער עולם אין 3 טייל איין טייל האָט זעך דאָ אין צימער איין טייל אין 2־טין צימער, און איין טייל איז אַוועק אַ קאַרהאָד, מיט אַזאַ שמחה, און נאָכדעם האָבין זיי זיך גיביטין.

די סעודה האָט מען גיענדיקט 7½, דאָס איז דעם ערשטין מאָהל אַזאַ זאַך אין אַמעריקא.

7 אַזייגער גייט מען זיך פאַנאַנדער, און 9 אַזייגער האָט מען זעך צונייפגיקליבען אַ גרייסער עולם פון דיא ואָס זאיינען נאָך הקפות, און מיט צער הערין זיי אַז מיא האָט פאַר בראַכט אַזיי שפּעט.

דיא ידיעה פון דער נאַכט ועלט צוא שפּרייט אין דיא שולן און עס הייבט אָן גיין אַ עולם מיא קומט און מיא גייט אַוועק, שיינע עטליכע טוייזינד מענטשין זאַיינען אין דיא 2 מעת לעת דורך גיגאַיינגען דיא שטוב.

דער עולם דאַוינט, מיא דאַוינט גיך מיא היילט זעך, מיא ויהל אָפּ דאַוונען און לייפין איבערבייסין און קומען (בכלל אין ברוקלין איז אַ ישוב פון 1 מליון אידין יחיו, נאָר ברוקלין אַליין איז גרעסער ויא ואַרשא, און ברוקלין צוטיילט זעך אייף עטליכע ראַיאָנען, און יעדער ראַיאָן איז גיטיילט אין חלקים) צום טיש.

מיר שטעלין זיך דאַוונען 11 אַזייגער און קאַנצען 2½, 3־2 קידוש באַיי זיך אין צימער, 4־3 פאַר זיך גאַנץ אַליין, 4 מנחה, 5½ גיי איך צום טיש עס איז אַ גרייסער עולם.

מיא האַלט אָרדענונג, איך זאָג 1 מאָהל לחיים, רייד אַ מינוט 15 ואָס שמחת תורה איז, הושענא רבה האָט ער דער אייבער׳ ב״ה גיחתמעט זעך אייף אַ גוט יאָהר אידין, און שמחת תורה נעמען אידין אייף זיך לערנען און מקיים זאַיין דיא תורה, דיא רייד ועקט אוף און בריינגט אַ גיויסע התפעלות, און מיא זינגט און

מיט טאַנץ, דאָס דוערט ביז 7½, און איך מאַך אַ הפסקה אייף אָפּרוהען און גיי אַוועק צוא זיך.

. . . וידער האָבין גידאַרפט קומען אָנגיזעהענע מענטשין פון שטאָט ואָס באַ זיי מוז דוערין דיא נסיעה אַ שעה און 2.

אין דער צייט פון דער הפסקה האָט מען גיקערט דיא ועלט מיא האָט גיזונגען און גיטאַנצט אז אין גאַס האָט גיקאָכט, דער ויל זאַיינען אָנגיקומען פרישע מענטשין אוייסגירוהטע.

8 אַזייגער בין איך גיקומען וידער צום טיש גיזאָגט דעם 2־טין מאָהל לחיים, און האָב אָן גיהייבין אַ רייד ואָס עס האָט גידוערט בערך אַ שעה מיט אַ ¼, אָבער דאָס איז גיוען איינגיטיילט אין 5 מאָהל, ואָס פון איין מאָהל ביז דעם 2־טין האָט גידוערט צייט מיא זאָהל זיך קאָנען בעטראַכטין, עס איז גרינגער פאַר דעם עולם, און אַ סך זאַיינען גישטאַנען און גישריבען.

דיא רייד איז גיוען זייער אַ אינטערעסאַנטע פאַר דעם עולם און גלייבט השי״ת עס האָט גילונגען, דער אייבער׳ זאָל העלפין אייף ואַייטער בעסער און בעסער, דער עולם איז אין גרייס התפעלות.

באַ דעם פאַרבריינגען וייס איך אַז זיינען דאָ רעדאַקטארין פון צייטונגען קראָספּאָדענטין און רעפּאָרמירטע רבנים, פערשידענע גילערינטע מענשין, תמימים און חסידים זאַיינען אין גרייס שמחה און התלהבות.

12½ האָב איך גיבענטשט און האָב גיזאָגט אַ פּאָר ווערטער מיט אַ גוטע נאַכט, און אין אַ האַרץ ראַייסענדע שמחה׳דיקן גישריי כי בשמחה תצאו, גיי איך אַוועק צוא זיך אין צימער, און מיט דעם האָט זעך גיענדיקט דער יום טוב. דער עולם טאַנצט און זינגט.

לזכות
כ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א
מהרה יגלה אכי״ר

•

לז״נ
הרה״ח הרה״ת ר׳ **צבי הירש** בן הרה״ח ר׳ **בן ציון** ע״ה
נלב״ע ז״ך אלול ה׳תש״מ
ומרת **רבקה** בת הרה״ח ר׳ **צבי** ע״ה
נלב״ע כ״ט תמוז ה׳תשס״ב
שפריצער

נתרם ע״י בניהם – יבלח״ט –
הרה״ת ר׳ **שמואל** והרה״ת ר׳ **יעקב מרדכי** שיחיו
שפריצער

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!